

اثر عبدالصمد اولانی

تورکی

گلستان

یا خود

اخلاق

میں بوائز ناچیز انجمنی برنجی مکتب لرینز کتب یوقاری صنف لریدہ تعلیم
بیرک ایلمہ برابر اولون ادبیات محب لری. اخلاق ہوسکار لرینک انظار
غانیلرینہ تقدیم قیلدم.

ہرکون اولوم شامغیچین غمگن رفشارا ہرشب یانام آتشد بردانہ کبی زار
ہیج کسہ یاسس بوینی احوالہ دور این خستہ ٹم ملتم اولمش نیکہ بیار
ناشر و شاعری: عبدالصمد اولانی.

برنجی طبعی

تی می صاحب سینه خانہ دور

۱۳۳۶
۱۹۱۷

TASHKENT

Ташкент «Пар Соу Ресолу»

1917 г

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اخلاق

ان انلازنگ خیشیلکنه چاقرگوچی یا مانلکدن فایتارگوچی بر علم دور
خیشی خلق لارنگ خیشیلکینی، یا مان خلق لارنگ یا مانلکینی دلیل
د مثال لارا یله بیان قیلا دورگان کتابنی اخلاق دیلیور. اخلاق علمینی
او قوب بیلوب عل قیلگان کشیلا راوزینگ کم ایکانین، جناب حق
نه او چون خلق قیلگانن، ییر یوز پدنه نیمه ایش قیلک او چون یورگانن
بیلور. برکشی اوز بدن خبر وار بولما سه علم نی، علمانی، خیشی کشیلارنی
یا خیشی نرسلارنی، خیشی ایشلارنی قدرینی قیمتینی بیلما س
او د عیبینی بیلوب اقرار قیلوب توز اتمکنه سعی و کوشش قیلگان
کشی چمن بهادر، پهلوان کشیدور. رسول اکرم تپی محترم فیه بمن
بهنین تر اوز سچمه قویلا دورگان عل لارنگ اچمیده خیشی خلقدن

آغز راتی یوقدور. مومن بنده یا خشی خلقی سبیلی کیچه سی او ضلاما مدن
کوندوزلاری، روزه تو توب عبادت قیلگان کشیلار دروجه سیکه میتار. همیشه

یوقسه جم تورما تگ ایرور یا خشی
یوقسه گنگ بولما تگ ایرور یا خشی
یوقسه بیکار لیگ ایرور یا خشی

سویلا ساگ سویلا یا خشی سوزلار دن
اوویلا ساگ یا خشی فکرلار اوویلا
ایشلا ساگ ایشلا یا خشی ایشلار نی

خلق

انسان ایکی نرسه دن مرکب دور. بری جسده ایکنجه سی نفس دور. جسده
کوز ایله بار نرسه لارنی کورور. اما نفس ادراک ایله یا خشی یا مادن
آقنی قاره دن آیرور. جسده تگ هم نفس تگ هم برار صورتی باردور که
یا یا خشی و یا پامان بولادور. جسده تگ صورتی همه که معلوم بر نرسه دور که
هر وقت کوز که کور و نوب تورادور. اما نفس تگ صورتی کوز که -
کور نمیدور گان عقل ایله اولچا نادور گان، بر نرسه دور که بونی خلقی،
دیبا آتالور. اگر برشی پشامگید نفسی بوز یلوب تربیه سز، اخلاق سز
بولوب اوسدی؟ «الله اکبر» بوندای کشیلار دن یا خشیلک کونمک
یریدن توروب بولدوزلار که قول اوزاتمک کبی دور. رسول اکرم نبی -
محمد صلی الله علیه وسلم افسندیزر بر تاغ تگ ورنیدن کوجوب کیستگ تگ
ایشیتا گز ایشانگز، اما بر آدم تگ خلقی باشقه بولدی دیب ایشیتا گز

اشانما کر:، ویشلار .

یوز کوزلی خلقتنی قیلماس ک شود
سگ دوسین بریلو قیستماک
خلقک اوزی باشنکه کلنک ادرار
خوار زبیل لکده قالور در بدر

خلقتی یامان یوز، کوز لیدن نه سود
خلق مرضیگه دو اوسته ساک
خلق یامانک کینورار کوب ضرر
خلقتی فنا بولسه ویکیل الحذر

یاخشی خلق، یامان خلق

اخلاق علماسی نسانلار تک خلق لارینی ایگیگه بولشلار، اگر نفس
تربیت تا پیب یاخشی ایشلارنی قیلور که عادت قیلسه یاخشیلکغه و صیف
بولوب .. یاخشی خلق .. اگر تربیت سزا و سوب یامان ایشلار ایشیلور ک
بولوب کیتسه یامانلکغه توصیف بولوب .. یامان خلق .. دیب آمالور .
جساب حق نسانلار تک اصل خلقتده استعداد و قابیلیتلی یاخشی ایل
یامانخی، فایده ایله ضررنی، آق ایله قاره نی آسیر ادرگان قیلوب یارتمشور
لکن بولنسانده گی قابیلیت نی کمالکجه میکور تک تربیه ایله بولادور .
"قوش" و یاسنده کورگان قیلادور .. انسان جوهر قابلدور . اگر یاخشی
تربیه تا پیب بوزوق خلقلاردن ساقلا نوب کوزل خلقلار که عادتلا نوب
کاتمه بولسه هر کم یاخشیده مقبول، بختیار بر نسان بولوب چیقار . اگر -
تربیت سزا خلقتی بوز و لوب اوسسه اشدن قور قما یدرگان شریعتکجه

عمل قیلمایہ درگان، نصیحت نی قولاعیکہ آلمایہ درگان، ہرخیل بوزوق
ایشلارنی قیلادورگان، نادان، جاہل برسوامی عالم بولوب قالور .
رسول اکرم نبی محترم افندہ بجز یہ ایمانی کامل بولگان کشیلار یاخشی خلقلی
بولولملار، ہنرنگ ایٹ یاخشی لارگز خاتونلار یکہ خیشیک قیلگانلارگز۔
دور، دیشلار .

ولیکن قجیت برلہ تریشمک شطراکبر دور	خدا ننگ حمت نفضی ہرہ ساگنکیکر دور
وجودی تربیت تاپہ لور اول ہناسنگر	تو خوب شہلا واید بولاس بالابوگک بلاگر
بوزول خلقی لقمان غلی بولنہ بولگوسی ظلم	تیمورچیکت بالاسی تربیت تاپہ لور عام
یوردوی کوفتیی خوبلار ایلمک لئی ہناس	یامنارکے قوشولکی قوشک غلی لکی بی ہناس

(تربیہ)

تربیہ: پیداکوگیہ یعنی بالاتربیہ سینک فنی دیکدور۔ علم اخلاقک
اساسی تربیہ اولدیفندن شول خصوصہ برآر سوز سولیمیز۔ بالانک سلاقی
وسعادتی اوچون یاخشی تربیہ قیلک تنینی پاک توتک، یاش قوتسیدن
سسلکینی توزاتک، یاخشی خلقلارنی اورگانک، یامان خلقلار دن۔
ساقلاب اوسدور مکدور: تربیہ قیلکوچیلار طبیب کبی دور کہ طبیب۔
خستہ ننگ بدہ نیدگی کسلیکہ دو اقیلگانی کبی تربیہ نی بالانک وجودیدگی
جہل مضیکہ، یاخشی خلق، دیگان دوانی آپچیدن، پاکلک، دیگان

دوانی اوستیدن بیروب کاتتہ قیلک لازم دور. زیرا کہ: (خستوا۔
 اخلاککم) امر شریفی اوزرہ خلقیمزنی تونا تاکہ امر اولینکا نغز. لکن خلقیمز کنگ
 بخشی پوشینک، اساسی، پنجہسی تربیہ دور. اخلاقیہ نغز بنا سینک
 گوزل وچر ایک بوشیکہ تربیہ نغز زورتا ثیری بار دور. بعضیلار تربیہ نغز
 اخلاکگہ تا ثیری یوق انسانلار اصل یار تیلشد قندای بولنہ لار شوندا می
 اوسار لار طبیعت اوزگار ماس

<p>ایک ماس ایسہ رنگ الان ایله بولور یا خشی بچوند پردا بیلان ویکم اولانگانده گی رنگیدن</p>	<p>یا مان خو، تو زالایدی در مان ایله باقک بدوخت میوه سپور یا مان بیلور کوشی مہلینی رنگیدن</p>
---	---

دیشلار. لکن بوسوز توغری ایما س دور. چونکہ تربیہ نغز اخلاکگہ البتہ
 تاثیر بولادور. آرامزده مثل بارکہ بیوت ایله کیرگان۔ جان ایله۔
 چیقار، منہ: بوسوز، توغری دور. رسول اکرم نبی محمد صلی اللہ علیہ وسلم
 افندہ نیز، بیشیکدن تا مزارگہ بارگونچہ علم اورگان، دیشلار، بو۔
 حدیث شریفینک معناسی بزلا رگہ دلیل دور. حکمالاردن بری۔
 یہ رہ بقیٹنگ سعادت دہ لٹلار کنگ تیج ورجتی یا شلارینک بخشی جریہ
 سیکہ باخلیندور، دیش۔ بشریت اسلامیہ دہ اوز بالا لارینی۔
 بخشیلابتہ بیہ قیلک آمالارگہ فرض عین. اوز ملتسینک تیمم

قالگان بالالارینی تربیہ قلمک فرض کفایہ دور بہنمبر میزور بالالار کزنی
یستی پاشیدہ نمازگہ اور گاتنگراون پاشیدہ او قوما سہ اور کز، دیمیشار .

بلکہ آخری دہ روز دارالامانی تربیت
گردیسا اولیٰ اس خط جنت مکانی تربیت
غیرت ایلائگ اوتما سو وقت زمانی تربیت
بزدہ عنقا تخمیک لک تاشیانی تربیت

ہر شینگ دنیا دہ آرام جانی تربیت
تربیت ہمراہ ایادو حورایلہ ضوانلا
ای آنالار جانلا کز دن سو چوک فرزند
مایہ ظل ہمسادو تربیت کتاسی

تربیہ ننگ نامی

ایمدی آجوق معلوم بولدیکہ تربیہ نی توغولگان کوندن باشلامک وجود میزی
فوتلندور مک، فکر میزی نورلندور مک، اخلاق میزی گوزل لندور مک،
ذہن میزی روشن لندور مک لازم ایکان . تربیہ نی کلار قیلور؟ قید قیلنور؟
دیگان سوال کیلا دور . بوسوا لگہ برنجی اوی تربیہ سی . بو آنا وظیفہ سید
ایچی مکتب و مدرسہ تربیہ سی . بو آنا معلم، مدرس حکومت وظیفہ -
سیدور . دیب جواب بیرساک برکشی دیور کہ قیسی؟ آنالار نی ایور سزا
بلمنز باشی پاقاق، قولی تو فاق آنالار می؟ اوزلار یدہ یوق تربیہ نی قید
الیب بیورلار، دیر . منہ بوسوز کشینی یورہ کینی ایزار، بغرنی -
یاندورار . آتا سیکہ نیمہ دیر سز دیاک قیسی آنا؟ تو بیچی، اولانچی،
بزچی . دو برہ چی، کرنا بیچی، صورنا بیچی، علم قدرینی بیلماکان، علم اوچون

برپوننی کوزلاری قیماگان زماندن خبرسنز آتالارنی اتیورسنرمی؟ اوّل اوز-
 لارینی اوقونمک، تربیه قیلیمک لازمدور، دیر. مننه: بوسوزنی ایشیتگیلج
 همه قول لاری قولتوقغداوریلور. خیربولماسه معلمچی دیساک قیسی معلّم
 مقصدی پونن، یوقاری مکتبلارده اوقوماگان، اصول تعلیم
 کورماگان، معلم لارنی اتیورسنرمی؟ اوّل اوزلاری، دارالمعلمین، لارده-
 اوقونمک لاری، صوکرده درس بیرک لاری لازمدور، دیر. مننه: بوسوز-
 انسانی حیرت دریا سیکه غرق قیلور. مدرسلارگه نه دیرسنز دیساک
 قیسی؟ مدرس: مطلبلاری آتش، مقصدلاری چاپان، درس لاری
 بی امتحان، اصلاح یقینسیدن یورماگان مدرسلارنی اتیورسنرمی؟-
 بولار اوز وظیفه لارینی بیلوب نفس لاریدین کجوب مانگه موافق روشور
 درس لارینی اصلاح قیلوب امتحان برله اوقونمک لاری لازمدور، دیر. مننه:
 بوسوز هرکنی، اصلاح، دیما گلجه مجبور قیلور. بولماسه حکومتی دیساک-
 خیر: حکومت همه ننگ آتاسیدور. اوز فقر سینگ بالالارینی-
 تربیه قیلیمک لازم. شوکت اوچون بزننگ وسیله حکومتی اوگای بولسک
 هم هریرده بزلار اوچون هم مکتبلار آچوب بالالاریمزنی تیکمین اوقونور.
 لیکن اوز نیریشش بیلماگان، یالقاور، اویده آنا تربیه سی، آمادان پول
 تربیه سی معلم دن اخلاق تربیه سی، مدرسدن فنون تربیه سی کورماگایموز

حکومت مکتبلار یدین ہم اوز حصہ لاریغزنی آلامیز، دیر، منہ، بوسوز بزلارنی
 تربیہ دن محروم جقوقنک نہ ایکانن بلماگانلیغزنی بلدورور، الحاصل تربیہ -
 بزلار اوچون یا حیات، یا مات، یا نجات، یا ہلاکت، یا سعادت، یا -
 فحاکت منہ سیدور، رسول اکرم نبی محترم صلی اللہ علیہ وسلم افندیز
 انسانلارنک گرمی دینیدہ وور، مُرَوٰی عقلمندہ دور، حَسَبی خِستلاقندہ
 دور، دُمیشلار .

<p>بولور تربیت برلہ بولگہ سالیب قیلما س کشی سعی قیلنہ مد ام اولوغ بولسہ لازم کیلورنم بیک توغونچی ایگور کویدوروب کاودہنی</p>	<p>اگر برقوقنک پاش بالاسن آیب آناسن آیب اسراخان لہ رام کیراک تربیت یا شکلدن بیک ایگور بی مشقت کشی نودہنی</p>
--	---

بدن تربیسی

بدننک سلامت و قوتلی بولماغنی انسانگہ ایٹکیر کلی نرسندہ دور .
 چونکہ او قوماق، او قوتماق، اورگانماق واورگانماق اوچون انسانگہ
 کوچک کسل سز حَسَبد لازم دور، ساغ بدنگہ ایگہ بولماگان انسانلار عمل لازمدہ
 اشلارندہ، عبادتلا رندہ کچیلک قیلورلار بمعیشتمیزنی راحتدہ بولماغنی
 جسد میزینک صاعلام بولماغیکہ باغلیدور، بز صحتیمیزنی ساقلامک ایله
 اسراولنگانمز، شوونک اوچون وجودیمیزی حفظ صحبتک ضد بولگان یا مان

عادتاً رایلہ چور و تمدن سا قلا منکلغینز لازم دور . بدن تربیہ سینک فکر
 تربیہ سیکہ ہم یار دی بار دور . جسم ایلہ ریح اکیسی برچا پانتک اوک ایلہ
 تربیہ سببی کبی دور . اگر جسم نازہ کک ایلہ زینتلا نمانسہ ، یامان خلقلاردن سا قلا نمان
 چاپانی اوستینی قویوب استرینی یوب آوارہ بولماق کبیدور کہ ہر وقت
 اوستیدگی گیری ایچیکگہ اورا دور . فکر تربیہ سی اوچون محکم وصا غلام -
 بروجد کیرا دور . شوک اوچون آنا ، آنالار بالالاری کسل بولگان زمان
 نی پرواک قیدامی تزک ایلہ طبیب یاد و ختور گہ باقرمک کیراک .
 امام شافعی حضرتلاری ، علم کی خیل دور : بری بدن علمی ، کینچی دین علمی ،
 دیشلار . بونگہ قارا گاندہ اینک اول حفظ صحت قاعدہ لارینی بلک
 سلا متلک گتیرس بولگان نرسہ لاردن سا قلا نمک ایلہ بولادور .
 ایچیلوک ، کوکنار ، نشہ ، آفیون ، تریاک ، چلیم ، ناس ، پاپروس کبی
 بدنک سلا متلکینہ ضرری آتولک بعضیسی حرام بعضیسی مکروه بعضیسی
 اسراف بولگان نرسہ لاردن قاجک سا قلا نمک شریعت ، عقل حکمت
 یوزہ سیدن لازم دور . رسول اکرم نبی محترم صلی اللہ علیہ وسلم افندکینز
 ہر نرسہ کوب ایچکاندہ مست قیلادور گان بولسہ ، من منرنی اینک ازگندہ
 سندن ہم نہی قیلامن ، دیشلار .

اگندہ دن سا قلا جسمک یازد قشور

سلا متلکینی سا قلا لازم اشد

کسل بولساڭ بولور دنيا قرائغو
حرم وشبه دن پاک ايت اوزگنى
هه عرش تيجي جب ازنگده کيندى

معيشت تلخ اولوب حسرت چکيشده
بودنيا عيش و عشرت دن کيچيشده
بو عالم دن برش ايشلا ب کيتيشده

فکر تربیسی

فکر تربیسی ایگ کیرکلی کوب زمانلار دن بری تقدیر قیلنوب کیلگان ،
معلم لارنڭ دقتلاریگه سویالگان ، وجدانلاریگه یوکلانگان مقدس بر-
و نظیفه دور . فکر انانڭ شرافتک بغیر تلک بوشیکه سبب -
بولادور . بوتربیه معلم لارنڭ یاردمیگه صوڭ دره بر محتاج دور که فکر نڭ
قوی ، زنتی ، کیشکلی معلم نڭ تربیه سگه باغلیدور .

درس ایله تربیه آرسیده بر آذ فرق بار بولسه هم کیسی بر بریدن آیلیمیدور
-گان ، برینڭ جودی بریگه بایلانگان جان ایله تن کبی دور . مثلاً : جای
سالنلار کان چخشی بر اوینڭ آچپیده او تور مک مکان اولاد یعنی کبی آچپیکه
هر خیل یاگنی ایشیالار تولدور و بئینتلانگان اسکی عمارت هم اولتور -
روشگه یارامیدور . بشرطی اولتور و لسه انانلار .. ایسکی اوگیکه یاگنی -
زالدیوار ، کرکویلاکله جون جیاک بس قازانغه لای قوواق .. دیب -
.. چو .. کونگی قیلوزلار .

خنجرالاسدن بولور اوتکور

فکر اگر چخشی تربیت تا پسه

فکرش آئینہ سی لورسہ رنگ | روح روشن ضمیر اولوہی نور

اخلاق تربیسی

اخلاق تربیسی: اس نظر کہ ایک مہم زیادہ شرف بلند و رہ جہیر گوچی
 اخلاق تربیسی دور۔ بزاوکی درسہ تربیہ ایلہ درس آراسیدہ فرق
 بار دیدک چونکہ: درس آلوچی بلوچی تربیہ آلوچی عمل قیلوچی دیکہ ور۔
 شوٹک اوچون تربیہ قیلوچی معلم لارنٹک اوز لاری علم لاریگہ عمل بوٹو
 شاگرد لار کہ ہم بیرگان درس لارینی عمل ایلہ چاوشوروب اور گامکاری
 لازم دور۔ بورہ و شس تعلیم ایلہ بیرلیگان درس معلومات شاگرد لارنٹک۔
 ولیگہ تز ثاثر قیلوب نلای بعمل بولور لار۔ رسول اکرم نبی محرم صلی اللہ علیہ
 افندیز۔ ایک یامان کشیلار علیگہ نکل قیلما یڈرگان کشیلار۔ دیشیلار۔
 اگر تربیہ قیلوچی معلم اوزی عالم بولوب عمل سز بولسہ بوٹک ہم شاگرد
 لارنٹک اخلاقیکہ زور ثاثریری بولادور۔ داملامنٹک اوزی فلان جایہ
 فلان اشنی قیلدی۔ اما بزلار کہ قیلما کلاجر امدور دیب عطا ایتادور،
 دیب فکر و خیال لاریگہ بولسہ شک و شبہہ توشوب قالادور۔

بیت

اوز لارین خلوتہ کوساک آنی قیلما قدہ ہمیش
 بلسہ مقصود لاری قول توقفہ اور ماقدہ ہمیش

ضمیر اوزر جلوہ ایلاب عطا ایتا لاقیتہ
 ایچمہ سویر لارنڈہ آلتون کوش سبنا

یاختشی خلقلار

یاختشی خلق: بر قسمی اونیفسرنگه بر قسمینی بر بریمیزگه قارشو، شلائمک اوچون
 لیکلی بولگان یاختشی خلقلار: فطانت، دیانت، اسلامیت، نظافت،
 غیرت، ریاضت، قناعت، شجاعت، علم، صبر، حلم، نظام،
 بمیاس نفس، وجدان، وطنی سویمک، حقانیت، نظر عبرت،
 عفت، حیا، ادراک، دذکا، حفظ لسان، اقتصاد، وقار، خوف درجا،
 اطاعت، حق شناسلک، خیر خواهلک، مونس لک، صداقت،
 محبت و عفو دور. مننه: بویازدیغیمز یاختشی خلقلار عقل و شمع شریفکه
 موافق الله تعالی هم بنده لاری قاشیده مقبول و معتبر دور. ایمدی بویاختشی -
 خلقلارنی تو لکه آکک اوچون آتانا معلم استاد لاریمیز حضرتلار نینگ حکمتلی
 نصیحتلارینی جان قولانی برله تکللاب دایم خاطرده توماتاق اخلاقی یاختشی -
 کشیلار برله الفت بولمک، اخلاقی بوزوق یا مان کشیلار دن قاجمک
 لازم دور. بزم شریعت اسلامییه ده، اخلاق حسنه، یاختشی خلقلار ایله
 خلقلارنمک، هر زرسنه که عبرت کوزایله باقوب فلغیننی توزاتمک واجب دور.
 رسول اکرم نبی محترم صلی الله علیه وسلم، اسلامینده بوز و قلق یوقدور
 بوز و قلقنی اوستیکه الوهم یوقدور. اسلامینده ایک معتبر کشیلار
 یاختشی خلق ایگالاریدور، دمیشار .

بیت

بخشی برله یورسه کیم مقنوی صحن بولور
 کاتمه لاریلکان نصیحتنی کچمک لار آسه
 یورسه نادانلار ایله برکن باره قاتل بولور
 عاقبت غمینی بوزوق بی ادب جان بولور

فطانت

فطانت: عقل ایگاسی بولودیمکدور.

عقل: انسانلار ننگ پرمکاملی، مُرشید گیگایه سیدور. روح اشلادوجی
 عقل باشلادچیدور. انسان عقلی ایله دین اعتقادینک محکم قیلور.
 شریعت حکملار یگه بویون سونار عقله جننی کشیلار بولار گه بویون قویوس
 شریعتدن تاشقاری اشلارنی هم قیلور. جناب حق انسانی حیوانلار دن
 سوز عقل ایله آیریشدور. حیوانلار اوزلار یگه بولاکلار طرفیندن کیلادور
 گان ظلم حبه لارنی شاخ تیشش، توشوق ترناقاری ایله قیتارور لار.
 لکن نهان جناب حق طرفیندن بریش عقل و ادراکی سایه سیده اوز یگه
 کیلادور گان ضرر و ظلملار دن ساقلانور. بیر یوزیده گی حیوانلارنی ایسه
 قیلوب بونیدن ایلاب ایملارنی اوجینی قول لار یگه بیر گان انسانلار ننگ
 عقلیدور. علم نه انسانلار ننگ ندر حیاتی، ره برنجاتیدور. علم اور گانمک
 عالم بولمک اوچون مکتبگه کیرمک، معلم دن تعلیم الگک لازم عقله کشیلار
 مکتبگه کیرار. دونه معلمنک سولار. رسول اکرم نبی محمد صلی الله علیه وسلم

افند عزیز ای انسانلار! عقلکیزگه تو وضع قیلکیز نرسر جناب حتی بو یورگان قایتار
 گان نرسه لارنی عقلکیز ایله بیلور نرسر، دیشلار جملار دن بری اگر عقلکیزی
 قولی نفلکنی جلا دینی اوشلاسه سنی یامان بوللار که کیر ماقدن ساقلار. بهر نرسر
 کوب بولسه بهاسی ارزان بولور. عقل ایسه علم و تجربه سایه سیده و فخره کوب پائسه
 شوخ قیمت بها بولور، دیش.

عقل دیکه یی صفتنی کوردی حتی انسانکده؟	عقل انسانلار بیلان بری جمان عالمکده بری
عقل نوری برله تولدی نینگه علم و بهر	عقل انسان قچان بگوسیدن نفع و ضرر
عقلنلار بلگا یار دین دن دور دنیا نرسر؟	بولما عقلی بیلور می فرض ایله سنت دن

دیانت

دیانت: امد حضور نبیه یقین قیلادد گان مقدس اعتقاد دور که حالده
 موندن سیکلی نرسه یوق دور. دین اعتقادی سلامت بولاگان کشیلار
 حصنی باطلدن، فائده نی ضرردن آقنی قاره دن، خوشینی یاماندن
 آیره الماس. موندای کشیلار دن نه اوزیگه، دونه باشقه کشیلار که دونه
 ملنگه تار نتیجه فائده یوق دور.

دین جناب حق طرفیدن بنده لاری اوچون تورلشیش توغری بولدی که
 بنده دنیا و آخرتده بویول ایله ساحل سلاستکه چقار. دین علملاری دینی
 کتابلارده امد تعالی که عبادت قیلشینی بول قاعده لارینی بیان قیلشلار.

عبادت ایچی توری بولادور. بری تن عبادتی کیچی روح عبادتی. تن عبادتی
 طهارت، نماز، روزہ، زکوٰۃ، حج کبی عمل لار دور کہ بولارنک ہر ہونی اوز۔
 وقتید ہر بیکنکہ موافق روشدہ ہننت قیلما سدن، ریا قیلما سدن۔
 دینی پاکلاب، بیستینی خالص قیلوب شوق ذوق ایلہ ادا قیلماک لازم دور
 روح عبادتی قلب ایلہ ادا قیلنہ دورگان عبادت دور کہ اعتقادنی محکم دینی
 پاک قیلوب قرآن، حدیث، فقہ کبی دینی کتابلار ادا قولگانہ جان قولغانی
 ایلہ نکلاب اثر لاندور. برکشی تن عبادتینی قیلوب روح عبادتینی قیلما سہ
 یاروح عبادتینی قیلوب تن عبادتینی قیلما سہ اوز وظیفہ سیننی ادا قیلماگان
 بولادور. محض دین ایلہ، دین عمل ایلہ، عمل تقوی ایلہ کمال تا پار. دین انسانلا
 ننگ دیدن سخاوت، مرحمت، شفقت، اُلفت، مرؤت ایشیکلارینی
 اچوب سعادت سلامت بوستانیکہ آلب بارور. رسول اکرم نبی محترم
 صلی اللہ علیہ وسلم افسدیمیز، اللہنی کوز آلدکدہ کوروب تورگاندیک عبادت
 قیل!؛ زیرا کہ سن آئی کورما ساک ہم اہستہ دل سنی کورادور نفکشی
 اولگان حسابایت اوردیشلار.

بیت

<p>قل هو الرحمن امنت بہ وقناربتنا عذاب النار</p>	<p>اچر قیلگیسل دینکی ایمانکنشی دینکی باقماسون ہوس زہما</p>
---	---

اسلامیت

اسلامیت: بوتون انسانیت دور. انسانیت ایسه بخشی خلقدن -
 عبارت دور. اسلامیت نی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افند بیزنگ
 بالغوز اوزلاری بوتون دنیا یوزگیکه بخشی خلقلاری سایه سید مار قاندیلا
 صحابه لارهم پیغمبر بیزنگ آرقه لاریدن ایرگاشوب محکم اعتقادلاری، یا بخشی
 اخلاقلاری، پاک قلبلاری، اوکوشجا عتقاری ایله بیر یوزینی تتراندیلار. کون
 کون اسلامیت ننگ شوکت دوقلی آردندی. عالمگه مدنیت، معرفت،
 مسافات، عدالت اورونلاری عربستان یام آله سیدن یا بیلدی
 بوتنگ سببی صحابه لارده گی متین اعتقاد، یوزدولاس اتفاق، صاف قلب،
 یا بخشی عمل، خالص نیت، نوگاناس غیرت، گوزل اخلاق ایدی. مهر نرسه -
 ننگ آفتنی اولدی بی کبی زمانلار ننگ او تودی ایله اسلامیت ننگ اتفاقنه کوز نیکدی
 مسلمانلار آراسیگیکه تفرقه ترشدی. حکمت ایگالاری، فنون صاحبیلاری
 اسلامیتدن قولاندی. علم و حکمت خزینه لاری قفلاندی. جهالت، عداوت
 حکم سوردی ده بویله اولدی.

فسوس ایکن زارینی سیلاب الیبید
 دمقانی فلاکت باسوا او یقوده قالیبید

مسلمانلار ننگ دلیگه اتفاق اور نیکه نفاق، عدالت اور نیکه ظلم، محبت اور نیکه
 عداوت، غیرت اور نیکه عظالت، مروت اور نیکه غضب، سخاوت

اورنگیکہ نخل، توضع اورنگیکہ کبر، صداقت اورنگیکہ افترا، شفقت اورنگیکہ
 تحت، حلم اورنگیکہ حماقت، حرمت اورنگیکہ خصوصیت، قناعت اورنگیکہ طمع
 جبر اورنگیکہ غرور، نقصان اورنگیکہ سراف، عفو اورنگیکہ دہشت، سعی اورنگیکہ
 سفاقت غیرت اورنگیکہ خرافات سیرلاشدری، مند؛ شول یا مان خلقاری
 سببیدن عصر سعادت دن بو یان، سلامتیت کین قاراب کیتدی، غریب
 ملتنگ چن خلفاسی، علماسی، حکماسی تختندن، منصبندن، مذہبندن
 سور ولدکی، عادل لارییرنیہ ظالار، عاللار سیرنیہ ابو جهل لار، بلبل لار سیرنیہ
 قارغلار، قمر طار سیرنیہ بایقوشلار سلیم باکلار سیرنیہ کلار او توردی، شول
 سببلا رہنی اسلامیت، نیاسی انقضاض صحور سینہ یوز لاندی اسلام
 حکومتلاریدہ برین - برین کوزدن نہان اولدی

بہ نسبت اولتورار بایقوش سلیمان نامیکہ اور مالو چلار این تو یار افر سیاب پو امیکہ

نظافت

نظافت: دیب اعضا لاریزنی، کیس لاریزنی، اسباب لاریزنی پاک و تازہ
 تو تاقنی آیسیلور، پاکک ذہن، اور آگنی کیٹ، او نکور قیلور، خاق
 آرسیدہ اعتبار دوشهرنگہ سبب بولور، پاکک ایله مہرخیل کسل لاردن
 قوتیلوب جانیمزنگ قد رینی بلیگان بولور، پاک بولک سلامتہ سعا
 دتیز، او چون ایک کیرکلی نرسہ دور، پاک بولاگان کنشی، راشد ہم خلق شمشیر

ستیزدور. یتیم. ایسی کیسی لاکھ کیسے ایسا۔ بنگی کیسی لاکھ
 لیر قیلوب، یا شینی چقاروب یورماک و نجیب گناہ دور، چونکہ بوش
 شریک تیرس، تربیت بندگہ مند، جنسیلار کوزیکہ سلامتیت نی چرکن
 قیلوب کورساتاق بولادور، ہم پرلیگہ تیا دورگان کیسیلار آلتی ایگہ یتیمی
 قر قیلوب تمام بولادور، بوسراف، مال تدرینی بلما سلکدور، پلاسک
 بلا سیدن پاکلک و اسی ایله قوتولاق کیرک، بالقنک حیات سو ایله
 اولدنی کبی انسانک سلامتگی ہوا ایله دور، اگر تن پاک بولوب یوسیلوز
 تور ماسه قولاق کر بولسه شیتا کانی کبی بدن ہم اوزنگیکہ کیرک بولگان ہمانی
 ایچیکہ آلا س، ایچیدگی طوبت ہم کردن اوتوب جیفوب کیتا لاس چونکہ
 بدن ایلاک کبی کوز لکدور، اگر کوزی کبر آلسه اذن توروب سو ہم اوتما س،
 شوٹک اوچون تمیز بولگان کشیلا قوقنچ کسل لارگہ نرگنہ گرفتار بولور لار،
 شادقلاری غمہ، آلتوندن قدرلی عملاری کسل خانہ لارده اوتار، منہ:
 شولارنی رعایہ قیلوب شے بعینہ بزگہ پاککنی فرض قلمشده، پاکلک
 مسلمانلیقنک ایلدیزیدور، بشوٹک اوچون تخی کیسی، جای نمازی پاک
 بولگان کشینک عبادتی ہم درست بولایدور، رسول اکرم نبی محترم
 صلی اللہ علیہ وسلم افندیز، اسلام دینی پاک مین دور، بس پاک بولکن
 پاک بولگان کشی جنتکہ کیرما س، دیمیشلام۔

خلق عالم سو گویو سید رنازه لک کهنی پاکلک آتور گو سید رفهم ایله اور کهنی
 هر شینی گو سید پاکلک نشانی بولانه نانهک میدنیدن قوغا بلار اول میهنی

سعی و غیرت

سعی و غیرت: دیب اوستیکه بولگانگان عبادت و خدمت لارنی حرکت برله
 اودا قیلکهنی سیلور بشریت هم عقل یوزه سیدن یالقاد لک قیلوب
 ایشینر میکار یور مک دُربست ایا سدر. زیرا که قرآن کریم بر لارنی سعی -
 قیلماقنه همیشه دور. دنگنه لک هر وقت انسانی خوار طبع بلا سیگه گرفتار
 قیلور. بر ایشکه مشغول بولگان کشیلار قمنی اوتکانینی بلماس، یالقاد
 کشیلار اوچون بر ساعت وقت اوتکارماک قیامتدن قین دور. غیرت
 وجود بیزکه قوت مسعود و نجات یار بولشمز که سبب دور. شوکت اوچون هر ییز
 سعی قیلوب اوز کوچیز ایله همیشه تمز که کیراک بولگان نرسلا رنی تا پوب
 باشقه لار که محتاج بولمای راحت - راحت یاشماق لازم دور.

صحتیمز، سعادتیمز، ثروتیمز، قناعتیمز، صبریمز، فضیلتیمز ایصل بوتون
 حیاتیمز حرکتیمز که با علمه دور. حرکت لک کشیلار تز که مقصود لاریکه تور لار.
 یالقاد کشیلار هر زردن محروم دایم باشقه لارنگ یارد میگه محتاج بولوب
 خوار لکده قالار لار. کشی یاش قتیده علم و معرفت هنر و صنعتکه بوین قویلا
 تز و قیلماسه بسته قاره ایشچی بولوب قالور بشریتکه نرس، قانونکه ضد

بولماگان خدمتدارنی قیلیمک عیب ایاسدور. اگر بونگه هم بوین قویما یو-
 کومور چیلک، بونیم چیلک منگه مناسب ایش ایاسدیب دنگه سه لک قیلوب
 ایشن بویسه زور عیب غیر تسکده در. غیر تلکدن ایمان قویما س... دیگان
 مثل بار. بونگه فارا گانده دنیا داخر تیز او چون غیرتینی قولدن بیرما سک-
 لازمه در. غیرت ایمانه، صلابت جلدانه دلالت ایدر حضرت عمر اشیک
 آلدیده بیکار او تورگان برکشینی کوروب. غیر تسکده سیلاردن خدا بیزار،
 اسلامیت غیرت ایدر بواج ناپدی، سندک یالقاقوشیلاردن اسلامیت
 حد قیلور. دیمشلار.

غیرت ایدر اوتدی عالیدن محمد مصطفی

حق بووردی لیس انسان لانا سنی

قیلسلار شایده شفاعت صاحب روز جزا

بزده همت عز قیلایوک سنی ایدر تیز سنی

ریاضت

ریاضت: دیب صواب اشلارنی قیلوب گناه اشلاردن ساقلانماقنی
 ایتیلور. ریاضت: ادبنگ کانی، روحنگ درمانیدور. انسانلارنی-
 توغری یولگه سالوب ایگری یولدن قایینار گومی ریاضت دور. شول ایتیلی
 ریاضت قیلکچیلار عاقیل فاضل بولور. انده. هم خلق قاشیدیه قبول
 و معتب دور. یالقاقولک، کوب اوغلامک، ایمان اولار ایلدیور مک، و قمتنی
 بیکار اوکارمک، بنیش عشرت قیلیمک، کوب آشامک، فایده منرسوزلا

سوز لاک، سموار لار لاره، کوچم لارده عزیز عمرنی بوشش او تکار مک کبی -
 اشلازنگ بهیسی ریاضتگه ضد عمرنگ ایجاوی، خدا ننگ غضبی دور، ریاضت
 ننگ بویروغنی، رسول اهدنگ سنتلاری بشریعت قبل، دیگان، اشلازنگ
 برین برین، اوز وقتیده قیلک عبادت هم ریاضت دور، ریاضتی رعایه
 قیلگان کشیلا هیچ وقت شرعیعت یولیدن آیم یلماس، ائنه بویروغین
 چیتکه چیقماس بو بول ایله آخرت عذابیدن قوتیلور، راحت رحمت سر سیکه
 کیرار، ریاضتی رعایه قیلماگان کشیلا اهد تعالی ننگ ضاسینی تا پالاس
 خوار، اربولوب آخرتده الگه عذابگه گرفتار بولور، افلاطون حکیم، من
 ریاضتده گی لذتی هیچ زنده کور مادم، زیرا که وجود مننگ سلامتی، روح مننگ
 سعادتینی ریاضتده تا پدم، شو ننگ او چون ریاضت عین سعادت دور -
 دیریم، چونکه فکرنگ تیلنگ هلامی بدننگ ریاضتیکه باغلیدور، همیشه
 ابن سینا حکیم تن ریاضتیدن کور براق روح ریاضتی لازمدور، مردکشی
 اوزینی ریاضت دلاب ایله کور ساتسون، انسان ایله حیوان آراسیده گی
 فرق بالفوه همیشه ایلماس، بخشی اخلاق کسب قیلماقده دور، همیشه.

یوزی قتیغ دیکمیدور، ایشته انعام
 ریاضتیشین اولکای بی سرخام
 پیشوب الگه نوشکای میوه خام

ریاضت میوه سید ویشل بادام
 کیشین مقصودینه یتار ریاضت
 اگر ضرور ریاضت چیکساک ای جان

شجاعت

شجاعت: ديب باطرو پورکلی بولکنی اسپيلور. شجاعت کشي بیج نرسه دن
 قورقایدورگان باطرو پورکلی بولور. سعی وغیره تنگ مندی دنگه مده یا قاقا و لک
 اولدیغی کبی شجاعتنگ مندی قورقاقلقدور. قورقاق سوداگر فایده .
 قیلیمس. قورقاق کشي اوزینی سایه سیدن همور کار بیج بریش قیلشکه
 یوره کی بولماس. کوب کشیلار واسه قورقاقلک آره سیدن مالاریدن .
 جانلاریدن وطنلاریدن آبرولورلار. شوکت اوچون هر ایشده شجاعتنی قولدن
 بیرماسلک لازمدور. شجاعت انسانیتنگ صاف آینه سی بعفت .
 غیرت، استقامت کبی یاخشی خلقلارنگ نورانی سیدور. شجاعتنگ
 حقیقی قلبنگ متانتین دن روحنگ سلاستین دن عبارتدور. حاضر کی
 باطراک بایلکه قیسی دولت ملتنگ دوستی بولسه شول اوستون بولمکه
 دور. چونکه حکومت اوچون خلق، خلق اوچون هنر، هنر اوچون علم، علم
 اوچون آنچه لازمدور. ثروتملی ملتلا رملیت لارینی یوقاتماس راحت مستعانه
 یاشار. بوکونده مدنی ملتلا اوروشلارینی تجارت و صناعتکه ایلان، وردیلا
 و بوسایه ده بربرلاریکه قلبه و رقابت قیله باشلادیلار. بنهرگر و جادوگر
 لک ایله یامس تجارت و صناعتک لک ایله چالشقان یا اوروپا، افریقا
 و آسیانی اوزیگه اسپر و منسخر قیلمکه دور .

ایراد شده و کم تو نادر علم و هنر نیک بزمین
 بز بوب حمل آلود و زمین صلابت عاید زمین
 بزنی ایل تازا آریا خندان و لکان آتینی تا کوه

بوزماند قبیل ایله جنگ ایلیک ایرک ایرک
 میثلاب اولاب صوم به پیش علم ایله غبار
 باشقه لار صنعت تجارله ترقی ایلاسه

قناعت

قناعت: دیب جناب حق طرفین احسان بولگان احوالکجه توشه بغیمز
 نعمت و مالکده شکر، باشیمز که کیلگان فقر، مصیبت، فلاکتلار که چه اب صبر
 قیلماقنی آیسیلور.

قناعت: حسد طمع حرص خوارک کبی عیلتلار نیک دو اسی
 نفیمنز نیک غناسیدور.

قناعت: بر خزینه دور که نقدینه سی کوندن کون آرتار. بو خزینه گله ایگه
 بولگان کشیلار عمر لابنی شوق و راحتده کچمچور لار. بونک ایله برابر
 قناعتسنر لکدن پیدا بولادور گان حسد دیکان جاننک ایک نور و شمین
 قوتیلور لار. چن انسانلار کشینگ مالنه، مملکنه، سعادتینه معیشتنه
 حسد قیلماس. قناعتدن آیریلماس. عمرینی راحتده اوتکارور. انسان
 هر ره ایشکه کوچی میکیونجه چاشمن جناب حق تقدیرده گی زسه سید
 نیمه نی برسه شوکجه قناعت قیلماق لازمدور. زیرا که انسان بو معیشتینی
 ناموسینی ساقلامک اوچون فدای جان زره به سیکه بار کونجه سعی قیلماق

بیورلشدور. لیکن بوسی ننگ مشرعی ہر رہا شدہ قناعتی قولدن
 ہیر یا سلکدور. خالده قناعت کبی دلنی پاکلیدورگان نرسہ یوقدور. جناب
 حق ننگ امریکہ اطاعت فاندای سعادت ایسہ تقدیریکہ قناعت زیادہ
 بختیار لکدور. حضرت علی افندیمیز، دنیا دہ سعی جدلی ایلمعیشٹ اوکارگان
 قناعت یگاسی زچکمنہ محتاج بولماگان زور بایلا کبی راحتہ سعادتہ۔
 یاشار، ویشلار، افلاطون سکیم، ننگ سعادتنی قناعتینی قولده تو تاکہ
 ثروت و معیشت توغریسیدہ جناب حقننگ تقدیریکہ رضی بولما کہہ۔
 دور، ویشلار.

علم

علم: دیب او قومک، یازمکنی بخشی بیلماک ہر رہا کبلی نرسہ لارنی اور
 یگامکنی ایسیلور. علم دنیا نی عزتی آخرت ننگ شرافتیدور. علم
 انسان اوچون غایت اعلیٰ مقدس بر فضیلتدور. زیرا کہ علم بزرگہ اوز
 احوالیمزنی، حرکاتیمزنی آیینہ کبی کور ساتور. ذہنیمزنی، فکریمزنی قیلچ کبی اوکوم
 قیلور. ثوابی گناہدن، حلالنی حرامدن، تازہ نی فرداردن آبیروب
 بیورور. توغری بولگہ رہمالک قیلوب دنیا دا آخرتدہ مسعود بوشیمزگہ۔
 سنبب بولور. علمسنہ نسان میوہ سزوخٹ کبی دور. چونکہ علمسنہ
 کشیلار آنا آہسیگہ. قرندش اور دھیکہ، یار دوستیکہ دین مانگیگہ

فانده یتکور مک بر طرف ده تورسون اوزاوستیگه لازم بولگان
 عبادت و طاعتنی هم لایحیجه قیلا لاس . علم ننگ فایده سی -
 او قدر کوبدور که تعریف قیلغان برله ادا قیلک ممکن ایماسدور .
 بز لارنی جهالت قرانغولغیدن قوتقارور . مذنیّت . انسانیت .
 معرفت دنیا سیکه چقارور . یمان فعل لاردن بوزوغ ایشلاردن
 قیثارور . یخشی خلق و ادب صاحبی قیلور . الله تعالی که محبت
 و عتقادیمزنی آرتدیرور . جناب حق ننگ عظمت قدرتمینی بیلدیرور
 ای اصل بون حیاتیمز ، سلا سیمز ، سعادتیمز ، ثروتیمز بمعیشتیمز ،
 همتیمز ، غیرتیمز ، دنیا و آخرتیمز علمه باعلیه دور . بیغمبریمز « علم که -
 قیلگو چیلردن بولکمز . نقل و روایت قیلگو چیلاردن بولماکمز ، ویشلا
 علم بردر یا ایچی تولمش درو گوهر سیلان

قیمت قدرن قاچان بیلغای آنی جا بل سیلان

عالم کشیلا هر بیرده عزیز و حرمتلودور . شمر عقیتمزده قیسی علمکه -
 محتاج بولساک شونی بیلک بز که فرضدور . شوکت اوچون -
 اد توک . بیلک زمان لارینی قولدن بیرمای وجودیمزنی دشمنی
 بولگان جهالتدن قوتیلک که جانیمز بار یچ سعی قیلماکیمز لازم دور .

اقسام علم

علم: دینی و فنی قسم لرا یله ایکی گه بولنور. دینی کشی بولمک اوجون
 علوم دینییه او قورک ایله برابر حساب، مهندسه، تاریخ، حکمت، کیمیا،
 طب، زراعت علم لری کبی فنی علم لرنی هم بلک چن عالم بولمک
 لازم دور. چونکه بو علم لرنک ایکی سی هم دنیا و آخرتیمز حیات و سعادتیمز
 اوجون ایگ کیر کلی نرسه لر دور. اوتکان زمانده گی اسلام علم لری هر بر
 علم گه تش و ترناق لاری ایله یاپشدیلار. (۱) او قودیلر، او قودیلار علوم
 و فنون سایه سیده اسلامیت ترقی قیلدی. مدنیت تارقاتدی،
 کتاب خانه لار، قرا تخانه لار، بیتیم خانه لار، کسبل خانه لار
 تچیلدی. حاضر گی مسلمانلار تعصب و جهالت لاری ایله ماقنا نولری
 کبی اولکی زمان مسلمانلاری علم و معرفت، کتاب اثر لری ایله ماقنا
 نور لرایدی. الحاصل هر بولمک ننگ ترقی و تعالی سی یاشلارینک -
 علم و معرفتیکه، هنر و صنعتیکه باغلیدور. رسول اکرم نبی محترم صلی الله
 علیه و سلم افندیمز «علم او قومک هر بر مؤمن ابر و خاتونگه فرض دور»
 دیشلار. عجب! قرآنیمز پیغمبریز او تکرر دیب امر قیلغان حالده -
 بزار نه اوجون حرکت قیلما یمز، قیر لاما یمز. باشقه ملت لار ننگ -
 اوجول لاری قزلاری کیمه دیما ی، کوندوز دیما ی، یاز دیما ی قش دیما ی

(۱) اسلام ماسندن ام غزالی حضرت لاری نو فوز یوزگه بینن کتاب تصنیف قیلشلار.

علم پوئیدہ جانلارینی فدا قیلوب تو و شوب، یوگوریشوب کوزلاریمزنی
 قاماشدیروب نورگان بر زمانده بزلارہمان ویقودن، غفلت دن
 جہالت دن باشیمزنی کوتاریمیز! عبرت الیمیز! پیغمبریمیز، عالم بول، علم
 طلب قیلوچی بول، یا کہ علم نی ایشوچی بول، بیج بولسه شولار کہ محبت
 قیلوچی بول، بیشنچی سی بولمه هلاک بولورسن، دیما دیلار مو؟

تا پار علم ایله آدم اوغلی کمال	نیورماس کماله جمال ایله مال
کیرک اورتا نور علم اوچون شمع دیک	نالوماق خسدانی علمسن جمال
طلب کار اولور علمه عاقل کیشی	سامار علم بازاری مال حلال
طلب ایلامک فرض دور بزرگه علم	بو امر اوزره دور ایر خاتون یاش حال

صبر

صبر: ویب باشیمز که کیلگان بلا و قضا لر که چدا ملی بولکنی ایتلور. هر بر
 ایسه صبر و ساوق قان ایله حرکت قیلک لازم دور، چونکه باشیمز که
 کیلا دور فان بلا و قضا رحمت مشقت لرنگ بار چه سی جناب حق
 ننگ اراده سی ایله اولدنی اوچون بولار نه صبر سنرک قیلگان کیشیلار
 آخردن اوبدن قوروق قالور لار. صبر انسا نلار اوچون، یوک برفضیلت

۱۵ آغزالی بیشنچی عصرک زور علم سنن دور لار. دیلوس شهرده برفقیر شینک اوغلی و دلار

کوب شهر لانی سیاحت قیلوب ۵۵ یاش لارده (۵۰۵) نچی هجرده وفات قیلاشلار.

دور که جناب حق صابر لاری سویار. قرآن کریم بچکیده کوب سیرده
 صبر ننگ. صابر لارنگ مع قیلشده ور بشریوت اسلامیه ده جناب حق
 طرفین کیلگان بلا و قضاغه صبر قیلاق، فرض همین دور .
 انسان هر برایشنی صبر و متانت ایله پور تینه مقصود یعنی دراحده
 باروب بیتار . همیشه سعادتده یا تشار .

سکین بارگان کشی مقصوده بیتکا	شاشوب بی صبر لار کج بولکه کیتکا
اگر صبرش بونفنگنگه بولدش	سنی توفیق ربانیکه ایلنگای

نفسینی صبر ایله رام قیلگان کشی برایشده آشتمای آهسته حرکت قیلور
 نفسینی هلاکت ن غروردن ساقار صبر شوندا ی بر کوچلی زنده دور که
 شهوت نی بعفت که غضبنی، شجاعته، شدتنی، حلمکه، کاتته
 لکنی، تواضعکه، ایمانکنی، بخشیلکفه ایلاندر مکفه قوتی بیتار . شول
 خصوصده سویلانمش بر حدیث شریف ننگ معناسی .. علم ایمانلی
 کشیلار ننگ محبی، علم حایسی، عقل دلیل، پختی عمل سرمایسی، ملاحت
 والدی، عفو آخوانی صبر حاکم وجدانی دور، دیلمش . عرب لار -
 الصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْفَتْحِ . صبر شاد لغنی کلیدی دور دیور لار .

صبر ایله مشکل آیش زایل بولور	صبر ایله مقصودینه نائل بولور
هر شیده بولسه صبر جمیل	نفس کو بینه پور وب سائل بولور

صبر سزلا روز آيا غيدن ميتار
صبر قيلساگ خوره دن حلاو ميتار

حلم

حلم: ديب بولار، بولماس ايشكه آچغلا نميدورگان ارسلان يورکلی -
 يوشاق طبيعت لی بولماقنی ايتلور. حلم: انسا نلارنگک طبعيدن خصم
 عداوت، غضب، جدت کبی يامان خلق لارنی يوق قيلادورگان
 بپرکچ قبول برصفت دور. حلم: علم اخلاق يوزه سيدن انسا نکه ايشک
 کيرکلی نرسه دور. نفس ننگ حتی، قلب ننگ متانتی، فکر ننگ سلامتی،
 وجدان ننگ خلاوتی حلیم طبيعت بولماق ايله حاصل بولور. چونکه حلیم
 کشيلار هر قانچه قوت قدرت صاحبی بولسه هم اوز يدن عاجز -
 کشيلار که شدت ايله معامله قيلماس. فکری سلامت کشيلارنگ
 قلبی حلیم، طبعی کریم اولور. زيرککه وجودميزدن پيدا بولادورگان افعال
 وحرکاتيمزنی منبعی هوس و آرزو دور. بوهوس و آرزو که فقط حلیم ايله -
 غالب کيلورمز. و بو وسيله ايله توغری يولگه کيروب چشخی خلق -
 صاحبی دين ملت خادم لاريدن بولورمز. دنيا ده چن انسان بولک -
 اوجون هوس ننگ تو ليکله نفس ننگ جلاوتی بيرميدورگان بولار بولماس
 نرسه لاردن اچغلا نميدورگان ساووق قانلی يوشاق طبيعت لی
 ملايم سوزلی، حلیم و صبر لی بولک لازم دور.

زائیکہ حلیمتی موصوف قبیلہ کرہشی ایکی عالمہ بولور راحت تلاوتہ اشہی

رسول اکرم نبی محترم افندہ یغیر الخلد سیدنا اخلافان یعلم خلق لازنگ سیدنا
و میشلار . سقراط حکیم . شدت ایله معامله قیلگان کشیلار که من وقار
و حلیم لک ایله مقابله قیلور من چونکه حلیم شدنی و خصوصتی پست قیلور .
لیکن کشینی عاجز و خوار لک ره چه سیکه توشورادور گان حلیم لکدن
من بیزار دیمش . بوسوز که قارا گانده سخاوت ننگ افراطی اسراف
اولد یعنی کبی اور و نسر بیرده حلیم استعمال قیلک انسان ننگ وقار و اعتبار
پایمال قیلور . شو ننگ او چون حلیمیت حد دیدن چیکاره سیدن چتمکی
غضب . حدت کبی سیرلارده حلیم استعمال قیلوب نفس ننگ حرار سینی
پست قیلالیدور . لیکن تپهسه تبرانمیدور گان . تور تسنغ ایمیدور گان
بولوب غیرت شجاعت اورونلاریکه هم ملایم لک اشلاتوب حلیم لک
حد دیدن آشوب بوشلک انقا و لک دنیا سیکه چتمکدور . بوندای
حلیم لکدن قاجمک . حد قیلک کیراک .

حلیم لکنی قیلسال اگر خشیار
بولور میوه لک شاخنی باشی پست
بولور خلق عالم سنگه دوست پای
حلیم اولغوسی عاقل هوشیار

انتظام

انتظام : دیب قیلادور گان عبادت لاریمزنی اشلاریمزنی هر برینی

اوز وقتیہ ترتیبی ایله قیلمکنی ایسلور. اگر بیر یوزیده اتظام بولمسه ایسی
 انسانلار بر دقیقه یا شالما سایدیلار. جناب حتی بیر آسمان لارنی، آی -
 دیولده وزلارنی، انسان حیوان لارنی، قورت قوشلارنی شوندا ی بر نظام ایله
 ترتیب بریب یارتمشده و رکه بعضل بیلکدن قلم یازمکن، تل سوزلانمکن
 عاجز دور. دنیا گه کیلگان پیغمبر لارنگ هر بر لاری نین و شریعت لارینی
 ترتیب و نظام ایله یور و تمشلار. خصوصاً اسلام دینی مکمل و شده ترتیب
 و نظام نی رعایه قیلمشده و ر. و بوسایده آنگنه زمانده اسلام اور و نملاری
 بوتون دنیا یوزیگه یایلمشده و ر. اسلام دولت لارینگ بر پاسبی نظام و نظام
 ایله اولدینی کبی بر باد و نفراضی هم ترتیب و نظام سنرکک ایله بولمشده و ر.
 رخیر او تکان ایشکه صلوات، الحاصل هر بر ملت کنگ ترقی و تعالیسی -
 ایشلرینی وقتیه نظامدن چتار مای ترتیبی ایله یور و تکلفه باغلیده و ر.
 شاگردار مکتب مدرسه لارده گی زمانگه موافق و شده قولمیش نظام
 و ترتیب لارنی رعایه قیلمک لاری لازم دور. چونکه ترتیب و نظام نی -
 رعایه قیلمگان کیشیلارنی ایشلاری هر همت ناتمام اوز لاری پریشان
 بولور لار. اما ایشلارینی ترتیب اوزره یور و تکان کیشیلارنگ ایشلاری
 بیریده اوز لاری نیچ و راحتده عمر او تکار و ر لار. حاضر گی زمانده بزنگ تورکن
 بایلارینگ ایشلاری توختاب، سینولارینگ برنجی سببی ایشلارینی

اخلاق سزایم سزایم سزایم، یا القادوس شیلانگه تا پشور و لاری ایله برابر اوز لارینک
 زمانگه موافق ترتیب و نظام دن خبر سزایم لارینک میوشیدور .
 پیغمبریز کسب لارینک آرتوغراقی خیانت سزایم بالغان سزایم قیلغان سودا-
 و تجارت ایله بنده ننگ اوز قوی بر لان ایشلاگان ایشیدور . دیشلار .

و دلتنی کاتی منعی ترتیب استظام	ثروتنی پایداری ابر و اقتصاد تام
محتاجلیغ یوزینی کولاردیگن قیلان	ترتیبی برله یورسه شینگ اشی دیم

مقیاس نفس

مقیاس نفس : دیب قیلادور گان عمل لارینک ، ایشلارینک شریعت
 انسانیت قانونیکه موافق اولوب اولدوغینی و جدا نمز ایله اولچاب کورمکنی
 ایتلور . نفس اولچاوی حقیقی بر اولچاودور که انساننگ اوز نفسیکه
 لایق کورماگان معامله فی باشقه لاجتیده اجرا ایتماقفه قویاس . فکر ایگاللا
 انصاف صاحب لاری هر وقت نفس اولچاودن تاشقاری حرکت قیلما
 اگرده بر سبب ایله شریعت حکمیدن انسانیت قانونیدن چیت کیتسه
 یوقبا صینی نفس اولچاوی ایله سیلوب ایکنچی مرتبه قیلما سکه قصد و نیت
 قیلوب ، شریعت نظامیدن انسانیت چوزینیدن چتاسلکفه سعی -
 وغیرت قیلور . الحاصل نفس اولچاوی تعریفدن تاشقاری انسانلار -
 اوچون اینک قاندهلی هر کچه مقبول بیوک بفضیلت دور . بیوک اکنده

دنیاده اینک حقیقی توغری اولچاؤ نفس اولچاؤی دور که بومیزانده دۆره -
 نقصان یوقدور، دیش . ابن سینا حکیم، انسان ننگ فضل و کمالی -
 ننگ اولچاؤی نفس ننگ اولچاؤی ایله اولچانور، دیش .

دنیاده هر نرسه ننگ مخصوص اولچاؤی بولار	بندہ افعلینی جہانی ایله تازیب کومار
بر شیکه وزن ده کیلسه آغراؤنفسیکه	اول شیکه قنداغ بولا کلار که والایینی کومار

وِجْدَان

وِجْدَان: دیب و حیمنر که فکر بیز که تأثیر قیلادور کان حییات، یعنی سنزور
 طومیقدن عبارت معنوی قوتنی ایتلور. بزمهر وقت افعال و حرکاتیمزنی -
 یاخشی دیامان لغینی، فائده و ضرر لغینی آنجی وجدانیمز ایله بیلورمز. وِجْدَان
 انسان ننگ عقل و فکرنی حقیقی میزانی دور که بوتراؤ ایله اوز کچمیکلارینی
 اولچاب بیلک ایله برابر باشقه لار ننگ هم فعال و حرکاتینی سنزور. اگر -
 اشلاکان اشی شریعت، عقل و حکمت که موافق بولسه محبت قیلور.
 قباحت و یامان اشلارنی قیلسه نفرت قیلور. بزجناب حق ننگ امر -
 و نهیبنی نکرور و حیمنر ننگ معنوی قوتی اولان وجدانیمز ایله آپوره بیلورمز.
 وجدان یاخشی خلق لار ننگ منبعی اولدیفندن وجدان صاحب لاری هر بر
 اشنی بی غرض خالص نیت ایله اشلا. شول سببلی هر کم نظرده مقبول
 دمو و کللی بولور. اما وجدان سنرک شیلار ننگ اشلارده نیت و عمل لاریده

دوست و آشناق لاریڈ یا شرین بر غرض لاری اولد یغندن ہر وقت۔
حسرت و ندامت چیکوب وجدان عذایغہ گرفتار بولور لار۔

ہر انسان ننگ حقیقی فاعلی وجدانیدور میدہی پاشی عمل ووصالی وجدانیدور

انسان دینی وظیفہ لارینی علوتیبینی وجدانی سایہ سیدہ تقدیر قیلہ بیلور۔
چونکہ وجدانی سلامت کشیلار ایمان و عققاد لارینی کمالغہ تیکور مک اوچون
جناب حق ننگ بویروقلا رینی دین ملتغہ فائدہ کک اشلا رنی شاد و غم کک
ایله اشلا ر۔ الحاصل وجدان ہر کمنگ افعال محرکاتی ننگ کور سانا دورگان
مصفا بر آیینہ دور کہ بوکوز گیگہ جن نظر قیلغان کشی اوز عیب و کچمیکلا رینی۔
توز انمک حرکتیدہ بولوب باشقہ لازنگ عیب و قصور لارینی آختار ماقعہ قبی
بولماس۔ بزم سلامتت دہ وجدان اخلاقیینی اصلاحی اوچون سعی و حرکت
قیلک لازم اولد یغندن شول ازرہ دہ حرکت قیلغان کشیلار ایکی جہانڈ
عزیز و مکرم بولور لار۔ ارسطو حکیم، روحی معنوی قوتی اولان وجدانیمز۔
فکر میگر کہ قوت بیگومی برواسطہ ادراکیہ دییلور۔ یعنی حساباتیمز ننگ و جیمگر
تأثیریتہ در غوجی بر رابطہ ایلکتریقیہ سیدور، دیمش۔ ابن سینا۔
حکیم وجدان: روح و فکر میز ننگ طویغون قیلما کفہ برنجی واسطہ دور، دیمش۔

صاف وجدان کیمی صبح کاملہ میزان اولور کشی اور عیبینی بیلک کیمی عرفان اولور
شاد و اور اولور انصاف ایله وجدانلی کشی کیمکہ وجداننہر سہ توغری جن انسان اولور

وطنی سوویک

وطن: ہر کشتی کنگ توغولوب اوسکان شہر و مملکت سینی شول کشتی کنگ
 وطنی دیلیور. ہر کم توغولگان اوسکان سیرینی جانیدن آرتوق سویار جتی
 بو وطن (جستی) طویوزسی حیوانلار دہ ہم بار. اگر بر حیوان اوز وطنیدن اویویدن
 آیرلیسه اوز سیریدہ گی کبی راحت - راحت یا شاماس. معیشتی تلخ بولوب
 ہر وقت زلی کنگ بر گوسیدہ اوز وطن کینگ مجبتی تورار. بز -
 تورکستانلیلار اوز وطنیمزنی جانیمز دن آرتوق سوید بغیمز کبی عربلار: عربستان
 لارینی قوملک اسینچوللارینی، اسکیمولار: شمال طرفلارینی ایک ساود
 قاروموزلک سیرلارینی باشتمہ سیرلار دین زیادہ سویارلار. اگر سویاسہ لار
 ایدی ہواسی بخشی تیریکلک آسان سیرلار کہ اوز وطنلارین تاشلاب
 ہجرت قیلورلار ایدی. بابالاریمز کشتی یورتمدہ سلطان بوگوونچہ
 اوز یورکنگدہ چوپان بول. دیمشلار.

ہین عیب لک ایاس ای وطنم تاغلام	بی وقت تاشاب کیتیم آیا باغلام
ہجران قیلادور مینی جسدغ	دوندی غمہ روز شب چاغلام

ہمہ کہ معلوم دور کہ ایک مقدس دینی سیریمز اولان عربستانگہ باغلامینی
 حوییلارینی ساتوب ہجرت قیلگان حاجی لاریمز کنگ اکثری ینہ اوز وطن
 لاریکہ فایتوب کیلورلار. بو کنگ سینی یعنی بولار کنگ تارتوب کیتورگان

قوت اوز وطن لار اینک توپراقلار اینک مهر و محبتی دور . رسول اکرم نبی محمد صلی الله علیه وسلم افندیمیز و حُبُّ الْوَطَنِ مِنَ الْإِيمَانِ .. وطنی سویمک ایمانندور، دیمیشلار .

وطن، وطن دیه جانم تمدن اولسه وان
 بنگه غنیم قالور اولدومه وی وطنم
 غنیمه دونسه غنیم یوق و جود زیر و حم
 چرا که اوز وطنم خاکید و رگور و کتشم
 توغوب اوسان بیرم او شو وطن و جودم خاک
 اولور سه صهله راجع بولور می من غمناک ؟

حقانیت

حقانیت : دیب انشه توغریک ، سوزده راست لکنی ایتلور . انسان
 بوستان مسلامتکه گلزار سعادته که حقانیت یولی ایله چقار . انسانیت
 اینک ایلدیزی اولان ؛ رحم دل لک ، حق شناسلک ، عادل لک کبی -
 اینک بخشی صفت لار اینک آناسی حقانیت دور . جناب حق اینک -
 شو نامها کینی مقدس بلگان کشی بیچ وقت حقانیتدن آیرلماس
 چونکه حقانیت نوری قایسی دلده جلوه گراولسه جناب حق اینک توفیق
 ربانی می شودله نشوه ناقبلور . عقل ایگالاری و وجدان صاحبزاری

ہر وقت کورگان، قیلگان و بلگانارنی حقیقتنی بو توغریسینی سوزلار .
 شہ توغریک : براونی نفسیکہ ، مالیکہ خیانت قیلماو . سوزده توغریک
 ہر وقت راست سوزلار کلدور .

استلیخ حنی ونا سینی تاپار | توغری اولده یوق بولورموز ؛ بیچ چاپار

بزم شریعت اسلامیہ ده اگر کشینک حقیکہ بہتان قیلنوب قیلماگان آشنی
 قیلدی دیب سوز سولانسه بلگان کشی راستینی سوزلاب شول کشینی
 اقلامک واجب دور . رسول اکرم نبی محترم صلی اللہ علیہ وسلم افندیمزہ النجات
 فی العتذرف . نجات راستلکده دور دیمشلار . حضرت مولانا رومی اسلامت
 عین حقانیت دور . حنی قبول قیلوجیلار حقوق شرعیہ نی ساقلا مقصدہ بویو
 رلمشدر لار . چونکہ شریعت حکم لارینک ایک اساسی الیدری حقا
 نیتدن عبارت دور دیمشلار .

حق شناس اولاق شرافت دور جمانده آدنه

حنی اظہار ایلامک برلہ کوروک دیر عالمہ

یا لاشورانسانہ صدق توغریک کر کور نہ کرہ

توغریک یارد مجیب دور حق تعالیٰ عظم یمہ

توغریلارنک مسکنی فردوس ایوانیدہ دور

ایگہ یار ایکی جمانده عظم ، اکم کانیدہ دور

نظر عبرت

نظر عبرت: دیب هر ز نرسه که سنج کیلاب باقوب شوندن اوز یگه بر حصه
 عبرت «آلماتنی ایتلور. خلقلارنک ایک افضلی انسانلار اوچون ایک
 کیرکیسی نظر عبرت دور. انسان عبرت نظری ایله باقوب دنیا کتانبندن اوز
 قد حصه سینی بلوب آلمک لازمدور. معرفت حاجی ^{ملک} اوچون احوال عالمد
 خبردار بولمک کیراک. شونک اوچون عقل صاحب لاری، فطانت ایگالاری
 اوزلار یگه فائده سی بولسه، بولماسه سنج کیلاب فاراگان نرسه لار بدن بر حصه
 املی قویاسلار. حاضرکی زمانده کی ترقی قیلگان ملت لارنک هنر و صنعت
 لارینک بارچه سی علم و نظر عبرت سایه سیده نمایان اولوب عالمی
 منور و مسخر قیلشلار.

بزم شریعت اسلامییه ده هر نرسه نی، اعتبار، که آوب شوندن عبرت
 حاصل قیلوب اخلاقینی توزانمک واجب دور. حضرت علی رضی الله عنه
 «دنیا ده ایک منتظم دارالعلوم نظر عبرت دور. عبرت کوزلارینک بده سی -
 اچیلماگان کیشیلار دنیا کتانبیده یازلگان حقیقتینی کورالاسلار. کائنات
 بی کمل بر حصه عبرتدن فائده لانا لماگان کیشی هیچ بر معلم حکمتدن بهره -
 مند بولماس» دیشلار.

مولانا رومی، جناب حضرت آثار قدر تارینی بصیرت کوز ایله، -

نظر عبرت ایلمتاشا قیلنسه کوب حکمتلار کور بلور. چونکه حقیقت علمینک
شعلی چشم عبیدور. حق چشم عبرت ایلمتاشا قیلنور. دیشلار.

بر کور حضرت لقمان ننگ اگد پارگیه کیلوب. اگر کوز منی آجسا کوز من

سزگره قل بولور من. دیمش. حکیم کورنی معرفت صاحبی ایکان بلوب۔
جانم ا کوز ننی پرده سینی آجماق ممکن، لیکن نظر عبرتی آجماق قولدن۔

کیلیدور، دیمشلار. کور. یالقمان! سزنگ شهر ننگز فقط پرده آجماقدن
عبارت بولسه سزنی حکیم. دیمای طیب. دیک لازم ایکان، دیب

حضرت لقمان ننگ عبرت کوزینی آچمشدور. جناب حق بز مسلمانلار ننگ هم
کوزیزدن غفلت پرده سینی کوتاروب عبرت کوزلار نیز ننگ آجسایدی.

آج کوزلار ننی بس بو قدر غفلت ای کوزم!

عمرک غنیمت آج نظر عبرت ای کوزم!

عبرت کوز ننی آجماک طسرا ننگه باوب

بر بر کیتار قولگدن اوچوب دولت ای کوزم!

مال اولسه باره همدم یار و برادرک

فاچگای اور و غلامک یوق ایسه ثروت کوزم!

حاصل نمانده علم ایله دولتمده عیب

سواپه سعادت هر ملت ای کوزم!

عِفَّت

عِفَّت: دیبِ نسیمنی گناه و بوزوق اشلاردن ساقلامانی ایئلور. بزلافی گناه و عصیتدن ساقلا گوی، حرام خَرشدن نسیمنی امر گوی فقط عصیتن دور. اخلاق صاحبی عِفَّت ایگاسی قلینی، وجدانینی پاکلاب تلمینی یا لغان، خمیبت، بهتان و مالا یعنی کبی یا مان سوزلاردن ساقلار. چونکه انسانگه عِفَّتیدن کو براق تل عِفَّتی لازم دور. باشیمز که کیلادور گان کلفت و حمت لارننگ اکثری یا مان تلمیزدن، اندازه دن آرتوق سویلا گانمزدن کیلور.

او یلامی سویلا گان اغرمای اولار	فکر ایله سویلا گان یغلامای کولار
---------------------------------	----------------------------------

عِفَّت: ایرلاردن کو براق فاتونلار او چون آلماسدن قیمت انجودن - قدرلی زینت و فضیلت دور. عِفَّتلی کشی هر وقت نظر عبرت ایله حرکت قیلور. کیمچو کندوز فکری، ذکرلی وطندا اشلر یکه، قازندا اشلار یکه یا شیلک خیر خواهلکدن عبارت بولور. سوزیده، فعلیده صادق بولوب وجدانگه تیرس، انسانیت که کیلشما گان معامله دن حذر قیلور. حضرت علی رضی الله عنده عِفَّت فاتونلارننگ ایک زینتلی لباسی، ایرلارننگ سرمایته علوتی دور، دیمشلا. حضرت لقمان عِفَّت ناموسننگ ایک حکم - سویا نچینی دور، فنسنگ هر میگه شول قوت ایله مُقابله قیلنور، دیمشلا. افلاطون حکیم عِفَّت فاتوندن کو براق ایرلار که با ما شادور گان

برصفت دور. خاتون عفتی آدب و ناموسینی سا قلا دور. ایرلارنگ
عفتی بوتون انسانیت ادبلا ریگه شامل دور بعفت سز انسان یا الانعلاج
جسد کبی دور. دیمشمار.

دائگه زینت اولان عفتنی دلده سا قلا گیل

شهرنفسگ سنی بوتوسید و عقلمگه مثل

کیشینگ دنیا ده میرتلسه عفت برده سی

نفسی شیطان دیک انی برکون سالور بو نیگیل

حیا

حیا: دیب اشد سوزده ادینی رعایه قیلا کنی ایتلور. حیا دنلی روشن
قیلا دورگان بر نور دور که انسان هر وقت شول معنوی نورنگ ضیا سیگه
محتاج دور. شریعت بو یور ماگان، آدملار سو ماگان اشارنی اشلامک
غیبت، ججو، مسخره، سفسطه، سوکوبی، آدملارنگ نفسیگه، عفتیگه
یگادورگان ادب سوزلارنی سوزلامک زور حیا سز لک دور. عفت ننگ
برده سی، وجداننگ یقانی حیا دور. شو ننگ او چون مهر بر حرکتیمزده،
سوزیزده حیانی قولدن بیرو اسلک لازم دور. حیا برده سی ایله اولمش
انسانلارنگ عفت برده سی یرتلماس. و بو چادر شوندا ای مبارک دور که
آنچه مونچه سو خطا لارنی بیر کیتوب یوق قیلور: ابن سینا حکیم. انسانده

دہم تو را دور گان حسن و لطافت جیا ایلد عفت دور . جیا سنر یوز جانسنر
 جسد کی دورہ دیش . رسول اکرم نبی محترم افندیز . الحیا من الایمان .
 جیا ایماندر . اذالہ شنع کا صنع ما شنت . جیا قیلمازا ایساگ ایساگان
 اشکنی اشلد دیشلار . محی الدین . انساننگ مور تیدوگی قز بیلک
 سکیں سکیں کینار . جیا قز بیلگی اصلا کتاس . باشک حسنی ننگ
 قز بیل رنگی ننگ جیا ایلد زینت لطافتک ایگہ بولورلار . دیشلار .
 سقراط حکیم . خاتونلار ننگ ایگ کوزہ لی جیا و عفت پردہ سیگہ
 اورا کانلار ی دور . دیش .

جیا ناموس ایمانہ دلیل دور	جیا سنر دایما خوار و ذلیل دور
او یالہ معرفت حاصل قیلودن	بعارفسنر کیشیلار مردہ دل دور

ادراک و ذکا

ادراک و ذکا: دیب آہوق فکرلی، خوش طبیعت، زیرک بولمکنی ایتلر
 ادراک و ذکا بخشی خلق لار ننگ روٹہ رضوانی، عبرت کوزلار بنگ نور
 رحمانی سیدور . چونکہ ادراکلی کیشیلار ہر ہر مقصد بنگ استیدہ
 یا شرن اولغان ضمیر لار ننگ معنالاری نہ نیردن باریب ہشینی۔
 بلور . عیلم معرفت صاحبی بولمک اوچون سعی و غیرت کیراک اولدیرنی
 ایسی ذہن و ادراک ننگ ہم سلامت بولماغی شرط دور . شوکت اوچون

یا شلکدن باشلاب ذهن وادراکنرنی قوتلاندورمک اوچون عزیز عمریمیزنی
 او یون، کولگی، سفسطه، مالایینی کبی بهوده سوزلار ایله او تکارمای مهر خیل
 کتاب، غزنییه و ژورنال لارنی اوقوب، فکریمیزنی آچماق، ذهنسیمیزنی
 قوتلاندورمک لازمدور. ذهنسکرشیلارکنگ اوچا و سوزلاری اوز-
 لارینک او یالتورگانی کبی ایشتوچینک هم زیریکینورور.

هرشینگ فکر ادرکن سوزی بلدورغوسی

بسته بی مغز اگر لب آچسه سوا بولغوسی

ادراک صاحبی اوزیننی چنل و اولوغ بولوب مجنس لاریکه حقارت کوز ایله-
 باقوب «پله سخی؟ من قاندا ی بای و آبرولک کشی من» دیب ماقتانوب
 اوزیننی کاتته قیلوب کورساتماس. اوستیگه یوکلانگان دینی، ملی و معیشی
 وظیفه لاریننی هر بریننی اوزو قمتیده ادا قیلور. منه: شوندا ی کشیلار ایکی-
 دنیا ده آبرولک بولوب اولگانلاریدن صوگ «فلانی خوب چیشی ذات
 ایدی. خدا رحمت قیلسون. ملتکه کوب خدمت قیلدی. خلقغه فایده
 بیتکورردی» دیب باشقه لار طرفیدن ماقتالورلار. هوشیار دزیرک کشیلار
 کوچ و قوتلاری بار و قمتیده کیلادورگان زمانلاریننی توشونوب پل و مال لاریننی
 ادرنسنوبیرلار که، نومی و معرکه لار که حددن آرتونجه اسراف قیلما سلار .-
 اوزلارینک رحمتی، بالا جقه لارینک سعادتنی اوچون کیرک بولادورگان

بیرو باغلا رینی سا تما سلا ر. زمانه که موافق کشی قیلک او چون بالا رینی
او تو تمک و تریبیه قیلک تو غری سیده آنچه لارینی اصلا قرخاندا سلا ر.

ادراک ایله عقل کلکه آوور خشی یامانی
سی ایت بدل ایت علم فنونه حرکت قبل
سوده که صرف ایتمه شو قیمتلی زماننی
باق نیلادیلار حکمت ایله اوشب و جهاننی

حفظ لسان

حفظ لسان: دیب هر بر ملت اوز آتامل و ادبیاتی ننگ سا قلا مکینی ایستلور.
هر بر ملت ننگ دنیاده بار یغن کور سا نادرگان آینه حیاتی تل و ادبیاتیدور.
ملی تلمنی یوقا تمک ملت ننگ روحینی یوقا تمک دور. هیه مات! بزرگور کسانلیلا
ملی تلمنی سا قلامک بر طرفده تورسون کوزدن کون او تو تمک دیوقا تمکده دور
تلمیز ننگ یارمیگه عربی، فارسی اولانگانی کم لک قیلوب بر چشیکه روس
تلمینی هم پاشدور مکه دور مزر. درست، بزار که حکومتیمیز بولغان روس
سانینی بلک حیات و سعادتیمز او چون آتش دنان کبی کیر اکلک نرسه دور
لیکن اوزیرینده اشلا تمک و سوز لامک لازم دور. زغیر یاغنی سالوب ماش
کچیری کبی قیلوب آرا لاش قورالاش قیلک تلنگ روحینی بوزادور.
یا هو! بزرگه نه بولدی؟ بابالاریمیز بولیدن چصوب کندوک. «بخشی —
توشنلدن آگونجه یامان اویشنی قدر» دیمیشلار. بابالاریمیز گه توشغان
دیارگان مقدس تل و ادبیات بزرگه شیخ کملک قیلما س. اوز اویمیزی

قدیر ساک و آختر ساک یو فالگان لاری ہم تا پور منر . یو قالسہ یو قالسون
 اوزی باشمکہ تارایدی . دیب یاور و پاقالپا عینی کیوب کو لگی بولمک
 زور عیب داو یاندور . پیغمبریز . دایر لار ذہ جمال لسان و نل دور . دیشلار

التفات جسم رحمانم
 اولگو نچہ آیسلمہ ای جانم
 چن ادیب معلم شانم
 ایک مقدس کرلی سلطانم

ای آتال عزیز قدر دانم
 تو غنیم کوندن ایلاک اُلفت
 مینگہ علم و ادب سن اور گاندگ
 ملتک رو عینی کو تار گوچی سن

عمومی ملی تلمنی سا قلامک ایله بر ابر خصوصی اغز آراسیدگی تلمنی ہم
 سا قلامک لازم دور . چونکہ سوز انسانک درجه و کمالینی ، علم و فضیلتینی
 اولجاب کور سانادور گان نراز و سیدور . عقل صاحب لاری کشینک
 دلیدگی فکر و نتی نی ، علم و قوتینی ، قدر و قیمتینی سوز لاگان سوزیدن
 بلور لار . « قوروق سوز قولاغنه یا قماس » دیشلار .

اگر سوز عقل و حکمت که موافق بولوب اوز یگه یا که ایشتر چیکه بر فائده
 چقلا دور گان بولماسه غسل آری لاری آراسیدہ غونخور لاب یور گان
 قاداق آری کی قوروق غونخور لاماق فقط باش اغر نغیدن باشقہ بر
 نرسد ایما سدر . باشمگز که یلا دور گان قاتبع کلفت لارنک کو بی یومشاق
 تلمیزون کیلا دور . شونک اوچون کیوب اولمہ آز سوبله ، دیشلار .

تل لارنگ ایک چاشمی سوزگہ اوستال، سوزلارنگ ایک چاشمی بلوب و آخرینی اویلاب سویلانگان سوز دور .

سوزی شہین کشی ہر گنگہ یا قر	گوزل لک یوزدہ ایرماس ای برادر
ایشگانار قولاخی ڈرگہ تولسون	سوزل آرزولسون معالی بولسون
مسی چغناہی سوزل کوب بولسہ کل	سوزل بولسہ کوش جم تورک آتون
شکرنگ کوہیدن آزی بولور ساز	کو پایگان سوزنی بولگای توغریسی آز

اقتصاد

اقتصاد: دیب ہون و مال کی نعمت لارنگ قدرینی بلماکنی ایتلور . مال قدرینی بلوچی شیلار اور نسریرگہ برتین صرف قیلاس . اورنی کیلگانہ صومنی آہاماس . سخی دتنگ ضدی بخیل لک اولدینی کبی اقتصادنگ ضدی اسراف دور . اسدعالی اسراف قیلنوجیلارنی سوہماز . اقتصادنی رعایہ - قیلگان کشیلار ہرہ وقت نیج دراحتہ باشار لار . آریلاشش کونہدہ - سیک اوچون بال یغکانی دیک ، باشلاریکہ کیلادورگان قارہ کونلارنی اویلاب آقی ہل یغور لار . تمامہ - تمامہ کول بولور ، دیشلار . مہرزسہ آزدن کو پاپور

کوہنی آزانور غوجی خانون کشی آرنی کو پاپتورک ایرور ایراشی

حاضرگی زماندہ مقصودگہ تیک ، اوز ملتیکہ خدمت قیلیمک ، خلغہ مقبول ہوک اوچون علم و مال لازم دور . عالمہ گی ہرہ ملت لارنگ حال و قدر تلایا

مال د بایلتلاری ایله اولچانادور. هر پوره بای ملت لار آغر کیلوب -
 پته نی باسوب، خواجه اولگانیدیک فقیرلاری بیگل کیلوب قل واسبر
 یولوب آسلیب قالادور. مال تاپمک ننگ اینک بره کسلی یوللاری: هنر چیلک،
 ایچمک، چارواچیلک، سوداگرلک دور. بولار ننگ هر بره بیکه هم بوزمانیزده
 بلیم لازمدور. بابالار میزننگ، بولسه بولار، بولماسه غاولاب کیتار، زمانلاری
 اوقوب اورنیکه، بلگان بیتار، بلماکان بیتار، زمانای کیلدی. «امیر که»
 لیلار بردانه بوخدای ایکوب یگرمه قداق بوخدای آلورلار. «پاونوپا» لیلار
 اوز میزدن آلگان بیش تین لک پنجه مرنی کیتوروب اوز میز که بیکه بیش
 تین که ساتورلار. اما بزده آسیا، لیلار خصوصاً تورکستان لیلار دیمه ساتور
 چندر چاینیز، قیماق بیروب سوت آشیمز، نان اورنیکه کساک تسلیمز.
 سوز ننگ تسفه سی حاضرگی زمانگه موافق کشی بولمک اوجون علم و معرفت
 ایله برابر اقتصاد، انصاف، توگاناس سعی، بنماس غیرت لازمدور. برط
 اکرم نبی محمد صلی الله علیه وسلم اوندیزده، سوک زمانلار ده دین نی ساقلامک
 سال ایله بولور. اقتصاد اوزره حرکت کشیلار فقیر بولماس، دیمشلار.
 بنده هر نرسه ده اوزنه اقتصاد بولینی توتمک لازمدور. افراط و تفریط دن
 احتراز قیلیمک کبراک، حتی دین امرنده هم بر آدم آرتوق صوفی لک ساتسه -
 آخرنده اوزی مغلوب بولور، دیمشلار.

خلق آچیندہ۔ معتبر برز سرہ یوق دولت کبی

بولما فای دولت جہانزدہ قوت و صحت کبی

اقتصاد انصاف زینت دور وجود آدمہ

پاشی نعمت یوق کشیکہ سعی ایله غیرت کبی

وقار

وقار: دیب کبر و غرور دن، من من لکدن اوز نفسینی سا قلامنی ایتلور۔
 وقار: شرع و حکمت یوزہ سیدن انسان اوجون ایٹ کیر کلی پاشی خلقلار ننگ
 بریدور۔ وقار سز آدم اعتبار سز بائیکہ، کبلی کشی علت لک فقیر کیر اوخشا بدور۔
 مہر کوننگ قدر و اعتباری نفسی ننگ وقاری ایله اولچانا دور۔ وقور۔
 کشیلار کبر و غرور کیر اصلا یقین یور ما سلا۔ چونکہ غرور من من لک تہ کبر لک
 کشینی خوار، خلق آراسیدہ بی اعتبار قیلور۔ مہر قانچہ علم و دولت صاحبی
 بولسا تم بر یلچہ قدر و قیمتی اولماس۔ میننی بلور سنجی؟ موندای قیلور من۔۔
 اوندای سخاوت قیلور من، دیب اوز ننگ اوزی ماقتا ماقلک ربا کار لک
 زور عیب و وقار سز لک دور۔ وقار لک کشی یاما خلقلار دن پاک، نعمت
 لک، شہیدہ، سوز پدہ توغری، شفقت و رحمتلی، اوز دیندا اشلار کیر خیر خواہ،
 ملت فائده سیکہ تر تشوخی صاف قلبلی، ارسلان یور کلی بولور حضرت علی
 مد وقور کشی کبر و غرور دن پاک بولور۔ وقار ادر کچیلک ننگ مارا افتخاری

انسانیت بنگ جامی اعتبار یابدور. لیکن وقار ننگ حقیقی دره جبر سببگه
 تیمک او چون علم و معرفت لازم دور به دیشلار .

انسوس بوزمانده بزم اعتبار یوق	یاشم فریده غیبت ناموس عاریوق
فسق و فجور ایله گرفتار بار چه جان	علم عمده بزرده ثبات وقار یوق
دو مقامه عمر ای هوس برله بره هوا	ملت غمینی اولاغوجی هوشیار یوق

خوف ورجا

خوف ورجا: دیب قورقماق دامید طربولما قنی ایتلور. بنده هر اشد جناب
 حقدن قورقماق ایله برابر امیدیرنی هم اوز ماسلک لازم دور. چونکه جناب
 حقدن قورقماق انسان هیچ زسه دن قورقماق. هر وقت جناب حقدنک
 لطف و رحمتیکه امید کوز لارینی تیکوب تورار. خوف در جاشوندای بر پاشی
 صفت دور که بوخصلت نی اوز یکمه همراه قیلگان کشی ایک فاضل هیچ
 زسه دن قورقیدورگان شیطیعتلی، ارسلان یورکلی بولور. حضرت ابراهیم

علیه السلام نی نمود آتشکه تاشلی دیب تورگان زمانده دریا ابراهیم! سز
 منی بو حرارتلی آتشدن قورقماق سز می؟ دیشش. حضرت ابراهیم ای ظالم
 الله تعالی دن قورقماق کشی نمودنک آتشدن قورقماق می؟ دیشلار.
 هیچ کشیدن قورقماق ای شکر سیدن قورقماق کشی

آتشه یاندورسه لار بولغا می امید برله ایشی

دنیاده امیدن بخشی نرسه یوقدور. همه انسا نلار امید آرقا سیده یاشار
 لار. نا امید شیطان دور. امید نر کون کچورک ممکن ایما سدر. پایلار
 مال امیدیه شاگردلار علم امیدیه کچه کوندوز تر تشور لار. اگر بایکک، عالم
 لک امیدیه بولماسه ایدی کچه و کوندوز جانلارینی فدا قیلوب کوزلارینی نور
 لارینی امید آرقا سیده توکماس ایدلار.

امید کراولمسیدی هیچ حیاته قیمت اولمزوی

نظام و نظام او تربیت هم دولت اولمزوی

جهان ایوانی بولیه زینت آرا بولماغای ایدی

حکومت تخت و تخت وسی برلان غیرت اولمزوی

اطاعت

اطاعت: دیب بو بین سونماکنی ایتلور. الله تعالی ننگ امریکه بو بین سوپا
 عبادت و اطاعت قیلک فرض همین دور. رسول اکرم نبی محترم صلی الله
 علیه وسلم اقد نیزه الله تعالی ننگ امریکه مخالف بولگان حالده بیچکننگ
 امریکه اطاعت قیلک واجب ایما سدر. دیشلار، آنا، آنا، استاد
 معلم کی اوزرین اولوخ کشیلار که بو بین سوپا اطاعت قیلک ایش
 بخشی صفت لاردن دور.

بوصفت که ایگه بولک اوچون مهر وقت بولارننگ فائده لک کی کاش

و نصیحت لارینی سنگلاب بود و نثارینی محکم تو حکم لازم اور . چونکه آنلار -
 دنیا که بزودن اینکاری کیلگانلار ، بزودن کو براق سحره چهل قیلگانلار ، -
 وطن و ملت ننگ حالیکه آشنا بولگانلار ، طبیب لار در دلا ر که دو حاضر
 لاگاندیک بولار هم تومرش و باشا کنی آفتی بولگان فقیر یک ، بالقادک ،
 نادانلک کبی وجود یزنی چورینا دورگان مصلدار که دو حاضر لاگانلار بشونک
 او چون بزرگه قیلگان خالصانه فی غرض نصیحت لاری حاضرده آغرو اوج
 کور نسیم آخری راحت و طاعتی بولوب چقار .

نصیحت بولسه خالی لر غرضندن	آچینج دارد کبی ساقلار مرضدن
بزه لازم ایرور بلماق ایشتاق	زیاندن باشقه برشی یوق غرضدن

حق شناسلک

حق شناسلک : دیب برکشینک قیلگان چشمی لکینی او نوتما سلک فی
 ایتلور . بوتون حالده کی انسانلار حق شناسلک دوستلک آرقا سیده -
 یاشارلار . . قرص ایکی قولدن چقار . بشر بیعتده چشمیک قیلگان کشیکه
 چشمیک قیلک و اجهدور . حکمالار یا مانلک قیلغان کشیکه هم چشمیک
 قیلک لازم دور دیرلار . چهل چشمیلکدن ضرر کورگان ، باشی یار لگان
 کشی یوق دور . چشمیلکدن دوستلک مهربانلک توخار ایکی کو گل آرسید
 الفت و محبت جو چوقلاری یوگوریشور ، قوودشولار . بودوستلکینی جمال .

و کمالی حق شناسانکه در کعبه بر او در کورگان خورشید کینی او نوتما می شونگ
 برابر بیکه بزخم او زو وظیفه منزنی ادا قیلک لازم ایکان . بیج بولماسه تقدیر -
 قیلک ایله بهادر لک و دستلک حرمینی ادا قیلما کیمز لازمدور . چونکه -
 مؤمن برادر مؤمن دور .

دلدن دل اوزره آچیلده دور ایکی خیل یولی

مهره مهر یولی آچیلور کیننه کین یولی -

معلوم دور که هر بر ملت فی ترمی و تعالی سی او زملتی که جان ، مال ، قلم ایله -
 اشلاگان کشیلارنگ خدمت لارینی تقدیر قیلوب وظیفه لار ، بیگلار قلم لار
 ایله یاد قیلوب اوتوب کینکان بهادر ، عالم و شاعر لارینی روح لارینی شاد -
 قیلوب اشلاوچی کشیلارنگ غیرت و حصار تارینی زیاده قیلما که ایکان
 افسوس بزلار تقدیر قیلک بر طرفده تورسون تحقیر مسخره حتی تکفیر قیلک ایله
 قارشو آکورمز .

یا خشی اشد و حقیقی تقدیر ایلامک بهر خدمته

حق شناس اولک حقیقی بر قوت دور ملت

حق شناس اولک له شهویر ایزدیلان بیجیم

توغری یولنی تا شلاک اصلا یا قشاس امته

خیر خواه لک

خیرخواه لک: دیب نیمه ایلده بولسه بولسون بر بریزگره فائده بیتکور مکنی ایتلور.
 خیرخواه لک بر بریزگره قارشو اشلاتیلادوررگان بر وظیفه انسانیه دور که
 کشی اوزنفسیکه لایق کورماگان بر شنی باشقه بوسلمان قازند شیکم
 مناسب کورماسدن ایگری یول لاردن، یامان اشلاردن کوچ بیتکانچه
 قایتارمک دیاردم قیلیمک لازمدور. جناب حق انسانلارنک بر پینک
 دیگر پینک یاردمیکه محتاج قیلوب یار اتمشدور. شوئنگ اوچون بیر
 یوزیده کی انسانلار زمانه ننگ تورگان نظام وقانونی اوزره بری ایکنچی
 سینک یاردمی ایلده عمر او تکارور. بر کشی هر قانچه بای و عتسباری بولسه هم
 هیچ وقت محتاج لک بلا سیدن قوتو لالماس.

همکم که اولوغ بولسه بولور کلفتی آسان	حمالک اغوبولسه یوکی محنتی آرتور
--------------------------------------	---------------------------------

بای فقیر که فقیر بایک، معلم شاگرد که، آتا آنا فرزند که، فرزند
 آتا آنا که محتاج دور. شوئنگ اوچون همکم اوزا دوستیکه یوکلانگان وظیفه

سینی توغریک خیرخواه لک ایلده ادا قیلیمک لازمدور. شریعت ده ایمانلک
 کیشیلار که دنیا راحت و آخرت سعادت و اوچون تولدن کیلگانچه ملی -
 خدمت دیاردم قیلیمک واجب دور.

رسول اکرم نبی محترم صلی الله علیه وسلم افندیزر الله تعالی که ایمان کتوردکن
 صوئره عئل لارنک افضلی بنده لار بر بریکه محبت ایتکدور. دیشلار.

خبرخواه لک فالصانه بولماسه بیکار دور

منفعت یوق ایلاگان نذر دنیا زکدن سنی

برکوگننی شاد قیلک نعمت لسان ایله

بخشیدور هر مدده منگ کعت نمازکدن سنی

مونس لک

مونس لک: دیب هر کم اوز تنگی مسلک دشینی تا یوب الفت بولمکنی -

ایتلور. دنیا ننگ لذتی صادق دوست لارا ایله صحبت قیلکدن عبارت دور.

علم اخلاق یوزه سیدن چین دوست یار صادق ایله الفت قیلک -

لازم دور. چونکه بعضی کسل لار ننگ یوقشی بولگانکه اوخساس نادان و حق

کشیلار ننگ عرف و معاد تلاری دیامان خلقلارینک تاثیر، سیرایتی یوقشی

مقرر دور. بعضی دوست صورتیده کونمیش ایکی یوزلامه، منافق -

دشمنلار هم کوب بولور لار. شو ننگ اوچون هر بیک شیکه سنا ماسدن بلماسدن

دوستلک قیلک سیرایتیک زور عقل منز لک دور. چین دوست بولگان

کشی باشنکه کلفت و قایغو کیلگان وقت لارده سن ایله برابر شیغورور.

فاطر کده گی قایغونی بولوشوب آور. سرکشی نا اهل و نادان کشیلار که

ایتماس. عیبکنی آرتا کدن سو بلا ماسدن یوزنگه ایتور. شاد لک -

وقتکده سن ایله برابر شاد لاوز. یالغان دوست سندن برفایده امید

یا که اوز باشیکه کیلگان ضرر فی قایتارک او چون منافقانه دوستک
قیلور. سرکنی نا اهل کشیلا که سوزلاب قدر و اعتبار کنی پاپمال قیلور.
بوندای کشیلا که دوست بولمکن دوست سرخاشیر اقدور.

یاختی دوست عیب یار دوستینی	کوز کودیک روبر و سیده سوزلار
یامان اوز باغ نار اغچه منگ تل ایله	آرقه دن برمه لاب تیریب سوزلار

صداقت

صداقت: دیب کشی اوز وظیفه سینی توغریک ایله اشلاکنی ایتلور. صداقت
کشی دین و ملتیکه، وطن و دولتیکه توغریک ایله خدمت قیلوب آبرو-
ومکافا تار آور. صداقت گلشن سلامت، بوستان نجاتدور. صدقن
زخم، ایلانن زهر حاصل بولدوغی کبی راستلکنن فائده، خیانتدن ضرر
حاصل بولور. جناب حق صدقارنی سویار. بالغانچی لارنی سویماز.
توغریکدن یوقالگان کشی یوق، خیانتدن یوقالگانلار چوقدور. راستلک
ایله خیانت ایکیسی جمع کیلماس. اگر برکشینگ دلیکه توغریک تخمی-
ایکیلسه، قانجه آج دوسونرولسه، هم توغریک اوسار، خیانت کوکارماس
اخلاق یوزه سیدن توغری فقیر بالغانچی بایدن اعتبار لیدور. چونکه صادق
کشی عهد یغیر وفاقیلور. بالغانچی ایسه وهدا سیده تورمای اوزینی حجات
باشقه لارنی اداره قیلور.

صداقت، بر فیض محضی دور که او فیض دن حصه سینی الیک هر کیشینک
 مقدس وظیفه سیدور، حضرت امام حسین که حضرت علی، سوزگده توغری
 بول ایالغابچی لار کبی منافق اولماس سن، دیب نصیحت قیلمشلار .
 رسول اکرم نبی محترم صلی الله علیه وسلم افندیز، توغریلکنی ختیار قیلکنز هر چه
 هلاکت کبی کورنسه هم نجات توغریلکده دور، هر فانیچه نجات کبی کورنسه هم -
 یالغاندن ساقلاننزا زیراکه عاقبتی هلاکت دور، دیشلار .

صدق صفای استیغ اولسه سربانتک

شولدر جهانده راحت فیض سعادتنک

عاملده توغریلک چه یوق آدمی زینتی

قلبتک الفدیک اولدیجی ۹ عین شرافتنک

عدالت

عدالت: دیب باشقه لارنی مال ناموسینک عایه قیلکنی ایتلور. عدالت
 یخشی خلقلارنک فاعلی، ظلمنک مقابلی دور. عدالت دمتمتلی کشیلار
 اوزیکه لایق کورماکان بر شنی اوزگه لارگه روا کورماس. کشتی عدالت
 وانسانیت وظیفه سینی یالغوز اوزی بوزوق اشلاردن ساقلانمک ایله
 ادا قیلالماس. بلکه اوزی ایله برابر جنسداشلارینی خطا و فغالقلارینی
 اوزراتمک و یخشی یوگمه سعی قیلک ایله ادا قیللمبور. عدالتنی ره عایه قیلگان

کشیدار هیچ بر کشیدگی جبر و ظلم نمی خواهد اما اس. و جانک نرسه لارنی بیکارگه
 آزار بی ما س عقل و شرعیتکه موافق روده حرکت قیلور. جبر و ظلم ایله
 باشقه لارنی دینی آزار قیلگان کشیدارنگ یا قه لاری جزا قو لیدن قوتیلارنگ
 زیر اجناب حتی ننگ عدالتی ظالم لارنگ جزا و سزا سیسی بیر مکه دور .
 رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیز: «الله ضامننی استار ایسا کنز بالا لار کنز
 حقنه هم عدالت قیلکنز!.. ینه ینظوم کشینک دعاسندن کافر هم بولسه
 سا قلا کنز! چونکه مظلومنگ دعاسی دایما مقبول دور» دیمشلا. هر بر
 ملت ننگ ترقی و تعالیسی، دولت و حکومتلارنگ اوزون یا شامغی عدالتک
 باغلیدور. عدالتدن آیر لگان پادشاهلارنگ دولتلاری یوق بولوب -
 تاریخ صحیفه لاریده فقط اسملاری قالگانگی همه که بیگولیدور.

عدل اولسه پادشاهک آغ استیده بلاس

باشکده بولغوسیدور آنک تا جی بر قرار

غالب بولور که چقسه اگر بینگیدن قسه

بولغای نصیب گردنیغه حیلدن طوما

محبت

محبت: دیب بر نرسه نی سوکمنی ایتلور. دنیا ده گی انسانلار مهر و محبت
 سایه سیده یا شارلار، هر بر آشنی محبت آرقا سیده اشلار لار. محبت سزا

کشی بیخ بر شنی اشلاک نه غیرت و جسارت قیالما س . دنیا نعتیدن
 لذت آلاما س . اگر بر شاگرد علم و معلمی سویماسه ، اشتهایله او قوما سه
 مقصود که مینالما س . بیروزیدگی انسانلارنی اور شمه تلا شمه لاکه قادوشد
 لکان ، سینده لارینی دشمن او قیغه نشانه قیلدور گان نرسه ؛ دین و ملت
 لارنک ، وطن و دولتلارنک محبت تیدور . کشنک کیچه و کوندوز تیندور
 ماندن قل کبی محبت و شفقت لار که کو کراک بیروب اشلاتا دور گان نرسه
 وطن و بالا چقه لارینک مهر و محبتی ایماسی ؟ قوش خنشی کور گان دانه سیگه
 قریقوب نوز اقغه ایلنوب قالغانی کبی انسان سو یو کلی نرسه سیگه بایلا نوب
 اسپر یولوب قالغانی طبیعی دور . رسول اکرم نبی محترم صلی الله علیه وسلم افندینر
 اوز نفسک او چون قایسی نرسه فی سوار ایساک شول نرسه فی باشقه کشیکه
 هم سوی . ینه . آتا محبتی فی ساقلاا اگر سن آتا غم بولغان محبت فی اوز ساک
 الله تعالی سنی هر توری فیض لاردن محروم قیلور . دیشلار .

محبت لک بهارک کور حصولی بیخ آزا لماس
 محبت سز کشینک کونجلی قشدر وصل بازا لماس
 سو یوب علم و فنون تحصیل ایدن اوچکای بهار لکه
 قابونجی قرا جا اهل قالور دستی دراز اولماس

عالی همت

حالی ہمت: دیب دین و ملت کہ فائدہ لک اشارنی مال و جان ایله انلاکنی
 ایتیلور. ہمت شونلائی برعای جناب فضیلت دور کہ انسانیت ننگ کافی
 یاخشی خلق لار ننگ پاسانی دیک جایز دور. ہمت صاحب لاری کریم صفت
 لک رحیم طبیعت لک بولور. اوز جنسینک اولادیدن ہر وقت یار دینی
 آیاماس، خیر و سخاوت لک اشاردن اوزینی تارتماس. پول مالینی ملت
 یولیدہ صرف ایتکدن نکر خانماس. حالی ہمت کشی سایہ سی لطیف ایوہ سی
 لذیذ درخت کبی دور کہ بوسایہ گدقین بولگان کشیلار ہر وقت فائدہ لاور
 لار. ہمت لک انسان لطف و مہمتی ایله دنیا یوزدہ جلوہ گراولور. عالم ننگ
 روشن قیلگوچی کونش ننگ قوت و فضیلتہ ضرر بیتا گانی کبی ہمت اربانی
 ننگ ہم صرف و خراجات ایله شان و مالندہ ذرہ چہ خلل بیتماس. انسان ننگ
 ماہیتی وجدانیدن بلنور. وجدان ایسہ فقط حالی ہمت کشیلار دن تاپیلور
 ایصل ہمت انسان ننگ کمالاتی، ترقی و مدنیت ننگ آلائی دور. ہر اش
 ہمت سایہ سیدہ یوزہ گہ چقار. عالی ہمت و خالص نیت ایلمش
 انلاگان کشیلار توفیق ربانی گہ رفیق، رحمت رحمانیکہ شعیب بولور لار.
 رسول اکرم نبی محمد صلی اللہ علیہ وسلم افندہمیزر علواہم من ایمان ..
 دیشلار. لوٹبروان انسان عالی ہمت و طیفہ سی ایلمکاف دور. عالی
 جناب اولان بر حکیم کورگان بیمارینی دواسی ہمت ایلمہ در مان لایور.

حماقت کسب نر ایسی، عالی ہمت لار سایہ سیدہ دور، دیشلار .

عبرت کوز کزنی اچیز، لا افعلا الآبصار .

ہمتلہ تکلیماش شو کوزل مسجد دلدار

جریتلہ عزیزین اولور عالم پاشار انسان

ہمتلی قلک سو گیوسی ہر پیردہ خیردار

عفو

عفو: دیب کبچور مکنی ایتلور، برکشی قیلکان کچیلک لارینی بو نیگہ آلوب .
او کونوب کبچور مکنی سورسہ عفو قیلک لازم دور، چونکہ عفو یا خوشی خلق لارنگ
افضلی انسانیت ننگ املی دور .

جناب حق قرآن کریمہ عفو فی ما قتاب، مدح قیلشدور، عالیجناب
کشیلار عذر فی قبول قیلور، برکشی قصور و قباحتینی بو نیگہ آلوب عذر
ایتسہ عفو قیلور کبچور دور، کاتہ لک و اولوغ لکنگ لذتی براودن اوچ
الکدہ ایماس بلکہ عفو قیلما کدہ دور .

مثلاً: احمد، محمود کہ بریامان اش قیلوب دینی آغزندی، محمود
احمد دن اچینی آلدی، بس احمد ایله محمود ننگ آراسیدگی یا مانلکدگی
فرق نہ اولدی، حال بو کہ ہر ایکسی ہم بررگیہ یا مانلک قیلدی، ہر ایکسی ہم
ظلمک و بریشان بولدی، بریامانلک اکی بولدی، اگر دہ احمد ننگ

قباحتیکہ محمود عفو مکافاتینی بیرسہ ایکسی ہم شاد و مسرور اولور، ہمدہ جناب۔
 حق عفو قیلو جیلارنگ سو یار، اوزیم عفو و مغفرت قیلو چیدور، نوشیروان
 سرگناہ کارنی عفو قیلما کدن قاندا ای لذت الگانمنی ہیچکیمگہ نیمیمن، -
 دیشس۔

کچیک لار عذر ادا چون بیل با یلا مکدور
 دلہ عفو عدالت جا یلا مکدور
 حد و ددن چیب چقبوب حیت با یلا مکدور
 اوروب ناروب آغزنی ما یلا مکدور

اولو غلارنگ اشئی عفو ایلا مکدور
 مسلمانلیغہ یوق کین حدوت
 بزم اشلا حسد، بعض و خصومت
 بوتون افعالیمز بربرگہ ضد رک

ایمان خلقار

انسانلارنگ سعادت ابدیدین محروم قیلادور گان، جناب حق قاشیده
 و خلق نظریہ مذموم، حیات جاودہ نیمز او چون مسموم بولگان اطلاق ذمیمہ لار
 غضب، شہوت، جہالت، سفاهت، حماقت، عظالت، -
 حساست، رجاوت، آنانیت، عداوت، نسیمت، غیبت، -
 حقارت، چبانت، حسد، نفاق، طمع، ظلم دور۔

بوساناگان ایمان خلق لارنگ فنانق لارینی، یوقاریده سانانگان
 یا خشی خلق لارنگ گوزل گینی انصاف موازنہ سی ایله اولچاب، وجدان
 محاکمہ سی ایله تحقیق لاب، یا خشیلارینی تنگلاب عکس قیلک، یا مانلارینی

اقلاب هذ قیلک لازمدور. زیراکه انسانک عزی، دنیاک لذتی بخشی سوز
 لارنی ایشتب و کور و حصه الیک، یامان و ضرر لکلارینی ادوب بلوب
 اوزینی تیمک، فولدن کیلگونچه خلق و ملت فائده سیگه ترشکمک و یوفنا دنیا
 دن بخشیک آتینی آلوب کیتکده دور.

چونکه: هر زرسه فی حد دن آرتو قچه سی اسراف دور. لیکن بخشیک و بخشی
 صفت قانچه کوب بولسه شو نچه مدوح و مقبول دور. رسول اکرم نبی محرم صلی الله
 علیه وسلم افندیخیز «بند لارنگ بخشیراغی بند لار که فائده لی بولگانیدور»،
 و میشلار.

<p>بخشیک بازاریدور دارالامان مکتب نیاده کسب ایت بخشی خلق قیلمه مکروه حرام کبر و غرور من لغت بخشیک، عدل و سخا و تارسی یارک ایه</p>	<p>بخشیک قبل بخشیک قیلماس زیان فرض واجب سنت استجابدن بریرتخان چاقمه انسان جسمینی یاماری مثل چین غبطه ایلار لارنگه انس ملک جورچنان</p>
--	--

غضب

عَضَب: دیب برکشی ایکنچی ایله شدت وحدت ایله معامله قیلشکم فی
 ایتلور. غضب انسانکه مخصوص برفوه مدافعه دور که طبیعتده موجود اولان
 غضب طریغوسی ایله باشقه لار طرفیدن کیلادور گان ضرر و هلاکت دن
 اوز نفسینی فقط شو سایه دده ساقلار. لیکن غضب کتک جبر و ظلم طرفیله

اشلا تمکدن نهما یتده احتیاط بولمک لازم دور. نفس ننگ غرور یدن پیدا
 بولگان غضب انسانک الم لک عذابلا رکه گرفتار قیلادور. چونکه بو-
 شدت و حرارت ننگ تاثیر و موجوده گی قاننی بوزوب، حرکت قیلدور و پ
 دماغیکه مجوم قیلوب عقلنی پریشان قیلورده کشینی اختیارینی قولیدن
 آتور. و بوسایره اوزینی یا خود باشقه بر کشینی حسرت و ندامت که دوچار
 قیلور. غضب لک کشیلار قانچه عقل و ادراک صاحبی بولسه هم غضب
 قاننی قوزغا لگان زمانیده اوزینی توختا لماس. عقل و ادراک یدن آریلوب
 بر یامان پشنی قیلوب قویارده صونگیدن پشمان بولور. سقراط حکیم غضب
 ننگ اولی جنون، آخری ندامت دور، دیمش. امام شافعی حضرتلاری
 قلیچ و نیزه ایله حاصل بولما گان کوب اشلار یومنا قلق و طایم لک ایله صل
 بولور. غضب ننگ ضرری ایگاسیگه قایتور، دیمشلار. افلاطون بیجان
 ایله پیدا بولغان بر حال البته پشیمان لک ایله تمام بولور. غضب، غضب
 قیلنوجیدن کوبراق غضب قیلوجیغیه ضرر قیلور. عقلنی غضبگه سالوچی
 انسان نفسینی حرارت لک او تکه یا قمش اولور. ندامتدن اول متانتنی
 اختیار قیلوچیلار هیچ بر شهلمکه و عذابگه دوچار اولماسلار. دیمش.
 سیوطی غضب و شدت وجود اقلیمی نی دهرشتلی بر آفتی دور. بونگ دفعی
 دوچاره سی تا پلاس او اقلیم ننگ خراب قیلور. غضب بر علت مملکه دور که

یکانہ دواسی صبر و تحمل دن عبارت دور، تداوی ایتمگان بر مرض انساننگ
حیاتیاتی محمود بر باد ایثار، حذر قیلمک لازم دور، دیمش .

بو لور سن شاد و خرم لک ده دایم	غضب لک بولما غیل بولغیل ملائم
غضب بر باد ایثار دور خانماننگ	غضب اوت دور یا قادر جسم و جاننگ
غضبنی جنی یا که مست قیلغای	غضب لک اونی بوش سوہت قیلغای

شہوت

شہوت: نفس ننگ تعیشندن، تعدیسندن حاصل بولادور گان
بر قوت دور، حکمت طبعیہ قانزنگ احکام ازلیہ سنہ قارا کاندہ حیاتیات
شہوانیہ بقای حیاتیہ مخصوص بر قوت فطریہ دور، شہوت انساننگ خرمینہ
ذی قیمتی اولدینی اوچون صورت مشرودہ صرف قیلنسه وجودنگ زکاتی
بلکہ بنی بشر نسلینگ مدار حیاتی دور، ہر اشدہ افراط و تفریط مقبول بولما گانی
کسی بخصومدہ ہم حبس لک ایله اسرافدن سا قاننگ لازم دور، اگر شہوتی
غیر مشرودہ ببولدہ سو استعمال قیلنسه امانت کہ خیانت قیلگان بولادور
زیر ایک اوچون یاراننگان بر نعمت ننگ قدر و قیمتی نی بلما سدن خار لک
اور نسیب لار کہ تا شلاماق آباغ استی قیلماق زور کھنران نعمت دور، بخشی
خلق لارنگ ایچیدہ فرشته لارنگ غبطہ قیلادور گان لاری شہوت ننگ
مشرودہ ببولدہ لار کہ صرف قیلکنی رعایت دن عبارت دور، شہوت انسان

او چون بار آتش بر سلاح دور که: اگر اور نیکه استعمال قیلنسه وجود یزنی
 هر خیل توصلار دن ساقلار. اور نسه بهر لار که صرف بولسه ننگ عقبتینی
 بر باد قیلک ایله برابر حیاتی خراب قیلور. بر کشی قولیده کی اسبابیکه مغور
 بولوب نابیه سر که اور سه ناول اسبابی اوماس قیلغانی کبی مسؤلیدن
 نفسینی هم قوتقار الماس. افسوس بزم باشلار یزنی اکثر لاری شهوت غلبه
 سیده نفس اماره لارینه مبتلا بولوب «سغلیس» زحم مرض لارینه گرفتار
 بولور لار. فانه محنت و مشقت ایله تا پکان التولارینی باقوز مک او چون
 صرف قیلوب، آتوندن قدرلی عزیز عمر لارینی کسل خانه لارده اسراف
 قیلور لار. علما لار دن بیر ی «حیات عبادت ننگ اسبابی اولدیغی کبی
 شهوت هم عبودیتیه خدمت وظیفه سینی ادا قیلور. و بو وظیفه لار حقیله ادا
 قیلنمه انسانیت ایله حیوانیت آراسیده نیمه فرق بولور» دیمش.

اگر شهوتکه دل بیر ساک بولور قلبک قراکم کم
 کینار نسلک اوقی بل قونی کوزدن ضیاکم کم
 تمامی اضمبارک نفس بدنی ایلیگینه بیر ساک
 مرصلا که دوچار ایلار بولور رنگک فناکم کم
 بوزوق بول لار که اسراف ایلا ساک الکنی جاکنی
 قوکندن دین دنیا اش کینار شریک حیاکم کم

اقسام جہالت

جہالت ایک قسم دور کہ: برینگ، جہل بسط،، یکجہ سینک،، جہل مرکب،،
 ویلیور، جہل بسط و ضعیفگیکہ مبتلا بولگان کشیلار برزسہ فی بلاسہ لازہم۔
 بلاگانک لارینی اقرار و اعتراف قیلور لار، شوٹک اوچون بونک دواسی۔
 آسان، قسط بلک و اورگانک یولمده جہد و جدل قیلک ایلده یولور۔
 جہل مرکب مرضیکہ مبتلا بولغان کشیلار برزسہ فی بلاس، بلاگانینی ہم۔
 بلاسدن بلا مندیب دعوا قیلور، بزده موندای کشیلارگه،، اوز باشچہ و اوزم۔
 بلارمان،، اسپینی بیور لار، بودر دینی دو انک عیلاجی جناب حتی ننگ لطف
 و عنایتی ایلده حل اولماسه نوزدالامغی مشکل و آغردور۔

جہالت

جہالت: دیب او قوماکان بلجم سنیچ نرسه که توشونمیدورگان نادانلغنی
 ایتلور، جہالت: انسانیت ننگ ایک زور دشمنی و یامان خلق لار ننگ
 باشلغیدور، معارفدن، فنون و مدنیت دن محروم قالگان خلق جہالت پنجر
 لارینی آرسیده خمیرکیبی ایزلگان دیک افعال ذمیره دن ہم اوز نفسینی۔
 یاقه سینی بوشانا لاس، علم و معرفت صاحب لاری فضل و کمال لاری سایه۔
 سید و هر ایشی تدقیق و مشاهد ایلده قیلور لار، اما جاہل لارا یسه بر نرسه فی۔
 ماہیتینی مشاہدہ قیلور غمہ عقل و فرست لاری یتاس، چونکہ جہل خودبین

وظا هرست دن عبارت دور . هر بر زسه نك حقیقی عقل و عرفان علم و دانش
صاحب لارینه مخصوص بر مزیت . جاهل و نادان لاره زور اذیت دور جهالت
اربابی قاپو سیده بولسه بولسون لایق عتسار اولتی شرفندن محروم دور . مادی
جهندن قانچه بای و ثروت دار بولسه معنوی جهندن شو نچه فقیر و ذلیل حساب لارنوم
زیرا که جهالت ایك قور قنچ فقیر و محتاج لکدن زیاده دهشت لیراق برصیبت
دور . عقل ایله علم نك خشیلگی و فضیلتی قانچه بلند بولسه جهالتدن توغور
لا دور گان یا مانکب لار بلالاری شو نچه استین و خوار لکدور .
حضرت علی « ارباب فضل و کمال جاهل دن قانچه اذا وجنا چیکسه ، جاهل
هم عقل و عرفان صاحب دن شو نچه متأثر بولور ، دمه شلار .

بیت

سویا گای فضل ایگاسی جاهلنی	جاهل اهل علومه دشمن دور
----------------------------	-------------------------

سراط حکیم .. دنیاده ایك حذر قیلنا دورغان علت جهل دور . من جاهلکه
آچنکانه دیک کور که آچنمین ، زیرا که جاهلنک اذ اختیاری ایله فیلگان حرکت
اعمالک اختیاری نرفیلگان حرکتیدن منک نظر مده چونوک . دیشس .
عربلار .. الْجَاهِلُ مِثُّ الْاَحْيَاءِ .. نادان کشتی ترکیک اولوک دیور لار .
بز لار ایسه . دوست نادان دن دشمن زیرک خشی . دیزر . بعضی عاقل -
دشمن لار بولور که کیتور کان ضرر لاری نادان دوست لار نك فائده لاریدن

نتیجه ده بخشی و فائده لک بولوب چقادور. افلاطون حکیم در جاهل ننگ
 بخشی نیتی فاضل ننگ خصوصتیدن ضرر لیر اقدور. انسان ایک یوقشک
 بر کسل دن ساقلانگان کبی جهل دن حذر قیلک لازم دور، همیشه. الحاصل
 جهالت انسانیت نامنه باراشماگان برصفت اولدیغدن بهمه حال علم
 یولیده حرکت قیلک عقل سلیم صاحب لارینک حکمتلی سوز لاریدن حصه
 لائیک عزیز جانیمز دن عزیز راق جهالت و نادانک بلا لاریدن قوتقار مک
 اوچون جانیمز بار بچه، کوچمیز بیکونچه چاشما قییمز لازم ولا بد دور .

ای جهالت ناری برله یاندی جسم پاکیمز
 علم سز قالدوک آباغ استیده مثل خاکمز
 اوسدی علم مع قتلده باشق لار غر غر کبی
 تربیت سز مجعل مانند زنگی تا کمز
 جسم افلاطون توزاندی ناسلار ناسلار
 کر چا پان کو کراک آجوق یختک یقاسی چان
 غیر یار ناسلاب جهالت باده سین غمخ فلک
 بنایسه مست جهالت کو کناری تر پاکمز
 عیش عشرت بوله مهر قانچه قیلور مز بهلال
 دینی اشلاردن عبادت دن قچار بیبا کمز

دار دنیا معلم ایله بر نور اولان بروقت ده

جمل وادیسنده یا تکاندور خاتون ایرکاکمز

اویلاک لازم ایما سمی؟ ای محسدا متی

فرض سنت دن جتوب بزلان قایان کماکمز

جا بلان بگکامی؟ نفعی سودینی ای عالمان

تاکمی خشی یا مانگه بیستما گای ادراکمز

علم خشی می؟ جهالتی تو شو نما یز مسوز

عقلیندی می زیم محسنومی؟ یا نتنا کمز

ایچکولک «أم الحباثت» دیدیلا انعمرم

کیچه کوندوز خوب ایچاره جایی ناپاکمز

بسدورای «هجران» جهالتدن کپوراک شوپله

توغری سوز تو خانگه بانمیدوردیگان اوزنکمز

سفاہت بلاسی

سفاہت: دیب بوزق وغیر مشروع بیر لار که صرف عمر و مال قیلک فی ایتلور.

سفاہت: ایک یا مان غفلت لاردن سانا لگان بر صفت ذمیرہ دور که کیشینی

دو چار یاس و ندامت ایتمکدن باشقه شهرت اعتبارینی بیر ایله یکسان قیلور

داورن سوزی که صرف قیلنگان زرسنه تک قیمینی قایتاروب الیق ممکن اولما دینی

سفاہت دنیا سیکہ اسراف فیلنگان عزیز عمر و حیات ننگہ و اعادہ سینک
 امکانی یو قدور. انسان ہر حالہ او ز نفسی ننگ ادارہ سینی تا مین فیلوب
 بختیارانہ بر معیشتکم قادر بولہ حقیقتاً مسعودیت انسانہ سینی بولگہ سا لگان
 بولور. سفاہت : یا لغوز بر عالمہ ننگ ایما س، بوتون بر قوم ننگ مال و ثروت مینی
 محو اینتا کفہ قادر دور. حتی ناموس و فضیلتیکہ مخصوص بولگان حرمت و رعا
 یتینی ہم بر باد فیلبور. شو ننگ او چون انسان کورہ سیکہ قاراب آیلغ او
 ناتامہ، در ادیکہ قاراب خراجت فیلما س، اقتصاد بولسینی رعایت فیلما س،
 نفسی ننگ با قاسینی سفاہت قولیدن قوتقارالاس. مال و حیات قدرینی
 بلما لگان و کورنک لک فیلگان بولادور. سفاہت بلا سیکہ مبتلا بولگان
 شیار ننگ باشلار یکہ شوندا ی بر قارہ کونلا رکیلا دور کہ، آہ سفاہت! آفت جان
 بلا ی مال، ایکان سندیب فعان قیلک فائدہ سیمایدور. افسوسک منج و ہونج
 بولگان یا خود حقیقی اتانز بولگان، وطنیمز یعنی تو بر اغیمزنی از گنہر ہا گہ ساتوب،
 پوچاک پول لار لغانیمز کہ او خشاش، آثار عتیقہ لاریمزنی عوضینہ ساخنہ
 ہشیلا رہ مالک اولدیمز کی، بسا طہمزدہ بار علم و معرفتیمز، مال و ثروتیمز ننگ
 ہوا ی نفسانیمز او چون، گردگم، اوروب، بای بیروب، کوزیمز کہ زینتک
 لباسکہ اورالمش فاحشہ خاتون کبی جلون گرا اولوب گوزنگان سفاہت بازارین
 بوزوق و فلاشلارنی ساتوب آورمز. حاصل کلام انسان عمرندن بردقہ سینی

ماندن برگرفته سینی اورنر غیر شروع بیلاردن بریکه صرف قیلسه بودنیله
 قوار، آخزده الم کک عذا بکه گرفتار بولیشیده شهیه یوقدور .

بیت

سفاہت بزده دور او شبورز مانده	سفاہت آفت جانده ورجمانده
یوقب آندن توغولور مہر فلاکت	یوقولمک بر مرصیدندور سفاہت
امید ائیمہ سفاہت دن نجاتک	سفاہت محواید عمرک حیاک
بولورسن آخسری نامرود محتاج	سفاہت ایلا گای مالکنی تاراج
رضا ایرماس بوزوق کارنگه باری	بیروبدو رحی سنگه جزا اختیار
سفاہت جاسینی نفسہ ایچورمه	عزیز عمر کثنی غفلت ده کیچورمه
سفاہت آخری حسرت ندامت	شریعت یولیده قیل استقامت
مصفا یول پیغمبر آرتیدن کیت	دوشون جان عزیزک احتیلا بیت
بو تون وجدان ایله جانگه زیاندوت	سفاہت اولیلامه آرام جانده و
دوشونگیل دشمنه محتاج قالورسن	فقیر لیکنی پولہ ساقوب آلورسن
بو پوک بر آفت روح روانک	سفاہت دشمن ناموس شانک
نه بوجران، لغ فلاکتدور سفاہت	قباحتدور، سفالتدور، سفاہت

حماقت

حماقت: عقل معرفت ننگ کم لغندن حاصل بولادور گان ایک یا مان -

خلق لارنگ بیردور. حماقت ننگ معنی ثنوی سی بلاهتکله یقین اولدوغندن
 بعضی حکما احمق لارنگ جهل مرکب اصحابندور دیشلار. احمق کیشیلارنگ
 براشده عقلی و نقلی دلیل لارا ایله کوندوروب بولاس همان نوزم یلار من لغ
 لاردن آیرلاسلار. ابن سینا حکیم «آجوق و مادی دلیل ایله اثبات قیلنماخان
 بر نرسه فی انکار قیلک اثر حماقت دور. عاقل انسان برسئله ننگ هسر بر
 جهتینی او یلار تدقیق و نقیض قیلور قطعی حکم قیلماقده شاشناس معنوی جهتینی
 هم توشونور. دلیل سز حجت سز بر جمله ننگ قیاسینی رد یا قبول قیلک احمق
 لکدن حسابلانور» دیش.

احق لک دوآسینی تا پک مشکل بو لکان بر علت دور. لقمان حکیم «من
 هرور مننگ ذمینی و چاره سینی تا پدم. فقط احمق لک دوآسینی تا پالام»
 دیش.

هرور کک دوآسی وار دور	احق کسینی یوق دوآسی
-----------------------	---------------------

سقاوط حکیم «احق کشی سکوت ایله احمق لکینی یاپسه اور ته چه عاقل لاردن
 حسابلانور ایدی. لکن احمق لک ایله سکوت ایکینی برآدمه جمع کیلما س»
 دیش.

اخلاق علمالاری قاشنده حماقت جهالتدن یا مانراقدور. زیر که جاهله
 فقط جهل بار. اما احمق بر نیچه صاحب عقلنی آلدایدورگان یا لغان یقیغ

سوز لار بولور که کوب شیلار فی الداب بولدن چقارادور. جهالت کف دوسما
 علم اولدنی کبی حماقتک در مانی عقل و فکر دور. انسان اوز نفسیکه جهل ایتوب
 بولسه هم نظر دقت ایله عبرت کوزینی آهک اوجون سمی و عبرت قبیله همی لک
 بلا سبدن قوتیلور. تربیه نظر بولدن محروم بولگان انسان هر وقت فلاکت
 و حسرت توزاغیغه قوتیلور.

سودوز یاتنی بلگای آبله قیافتک	داروسی بوتق دیدی حکمالار حماقتک
قیوسنه توشونماگای افراد ملتک	هر کم اوزینی بلماسه بلگایم اوز کبرنی
هر ایکسیدور آخوی الام غربتک	جهل اولسه بر بلادور محق بی دوا
آبله بلورمی؟ قیمت مهر مجبتک	احق بلورمی؟ دین ایله ملت فی قدرنی

عظالت

عظالت: دیب دنگه سه دیالقا و لکنی ایتلور. عظالت انسانک سعادت
 لگینی زور آفتسیدور. تن پرور لکدن پید بولادور گان یا مانک معیشت
 جهتیدن نسل که هم تاثیر قیلا دور. هر خیل فیض کمالا دن محروم قیلوب کشینی
 خوار و ذلیل باشاتک ایله برابر عمرنی سخالت چوقور بکه ارغینا دور. کشی حیاتی
 باره کچه کورمی بیگانجه چاشما قفه مکلف دور. لیکن نیاده هر برسی دن متصور بولگان
 ثمره در حال حاصل بولسیدور. خلوا دیگان ایله اغرضه جمیدور. شونک اوجون سعی
 و غیرت اصحابی هر وقت جدی حرکت بولوب دایم سعی مشورده ثبات و مساندت شوق

و ذوق ایله دوام قیلورلار. هر برسی ننگ مکافات و نتیجه سینی کورک ممکن بولسه هم اول
 مکافات ننگ ظاهریوشی، کورشی، توشکان و قنده معلوم بولادور. مثلاً بر درخت ننگ
 میوه سی تورت، بیس بل تربیه قیلگاندن سوک میوه توشدور گافی کبی بر شاگرد ننگ
 مکتب و مدرسه سکزر، اون سنه دیجی سعی قیلگانیدن سوک تیش و حاصلات علمیه
 سی ظاهر و مشاهده اولور. شوکده اوخشاش هر ننگ شومسی بر نجه وقت چالشاق
 وسی قیلک سوکبیدن ظاهر و هوید اولور. الحاصل بالقاو و ایش سز کفنه خوی قیلگان
 کفیلار دنیا و آخونده مادی و معنوی سعادت انسانیدن محروم و بی بهره قالورلار.
 رسول اکرم نبی محمد صلی الله علیه و سلم افندیخیز، ای الله سنگه سفنا من، قابغو
 و حسرتدن، داود باب قالوهم بالقاو لکدن بخیل لکدن و فور قافلکدن، فرض
 آغز لکیدن هم آدم لار ننگ او ستن بولو و ندن، و میشلار.

عظالت دشمن جان دور یا ماندور	چاقار جسمگنی بر افعی سیلان دور
نگس توغین بیگای بالقاولقیدن	اری محنت قیلور آرام جان دور
بودنیگه کشی ایشلاوکه کیلگان	توزوک تیکماسه کاسبغه زیاندور

حَسَاسَت

حَسَاسَت: دیب طمع و ذلت فی بو نیگه یو کلاب آرو قچه حرمینی دنیگه قویکنی -
 ایتلور. حرص و طمعکه افزا طوره جرده یوز توبان کنگان بخیل، تانچه شان و شرف
 صابی بولسه هم نفسینی یا نه سینی قهرانه بر نزلندن و غوار لکدن قوتقلا مالاس.

فخبر و محتاج مکن ساقلانک فکری ایله بخیل خوئیس لک بولینی توئیکان -
 کشیلار عطل و عرفان صاحبی ساناما سلاار. زیراکه خوئیس لک سایه سیده
 جناب حتی تک رزاق و خلاق عالم اولدوغینی یادلاریدن چقاروب زور خطا
 لار که دوچار اولورلار. خوئیس اولان انسان قانجه ذلت ایله جمع قیلگان ثرو
 تندن زکات و عشرینی ادا قیلکدن عاجز سعادت انسانیدن محروم بولوب،
 جزای ابدیگه محکوم بولور. ایپک قورنی پله ایچمیده اورالوب جباتینی محوقیلور
 قانجه محنت و مشقت ایله حاصل قیلگان ایپکیدن باشقه لار فائده لالورلار.
 شوغمه اوخشاش خوئیس انسان مل و دنیا جمع قیلک ایله اورالوب، آواره
 و سرگردان بولوب، عزیز جانینی باشقه لار اوچون فدا قیلور. دنیا عزیزتین،
 حیات لذتین بی بهره کیتکانی کبی دفات و قتیده گی نداشتیدن هم فائده
 یوقدور. رسول اکرم نبی محمصلی الله علیه و سلم فندخیزد باردولتی ایله آهبل
 و عیالیگه تارک قیلگان کشیلار یامان کشیلار دور، دیمشلاار .

خوئیس لک برله ینگان ملک مالک	عج دیک توپلاگان اشیا منالک
لحد کرساٹ قالور وارثلار کث نم	نیچوک کیچکای سینی اوکونده حالک
کتابلدن حسابنی سن بیورور سن	خلاص اولک بعید احتمالک

رِخَاوَت

رِخَاوَت : دیب تن بوردلک، غیر نرسه کنی ابلور. امیدوسی تک ایک

زور دشمنی رفاقت دور کہ جیسات غیرت ہرورانہ فرنی محمود ہر ہادایتار. ورنہ
 مایوسانہ فکر و خیال لاگ کہ دوچار و گرفتار ایثار. ابن سینا حکیم. سعی و حرکت
 ایلمہ اولک موت مسمی دور. رفاقت ایلمہ جان بیکم اہل قضا دور. —
 غیرت سزاک تیریک اولو کدن عبارت دور. اولو کلارنگ مکانی تیریک لار
 آرسیدہ ایلمہس نوہلغ آرسیدہ دور. دیش.

لقمان حکیم. «تن ہرورک امید و موفقیت نکت قوتینی کیسا دورگان
 بروض دور. سعادت انسانہ دن محروم بولوب مایوسانہ یا شاک رفاقت
 غیرت سزاک اثریدور. دیش. رسول اکرم نبی محترم صلی اللہ علیہ وسلم افندہ ہنر
 «ما شد کہ سفنکز؛ فقیر کدن ہم محتاج کدن، کشیکہ ظلم قبیل کدن، اوز کز کہ ظلم
 قبیل دور کدن» دیشلار.

کشیکہ دنگہ سہ لک شان شرافتی؟ دیار

یا القادان کشیکہ خیر و سخا و نچی؟ دیار

«بولما کانلار کہ بولوشمہ. دیدیلار بابالار ز

بولسہ غیرت سزاکر ملتہ خدمتی؟ دیار

انانیت

انانیت: دیب خودمین منکب من من لکنی ایتلور. من من لک جاہلانہ
 کہر و غرور دن پیدا بولادورگان ایلمہ یا مان خلق لار کنگ میریدور کہ کشینی

هر پیرده مایوس و محجوب قیلور. کیرک انسان اوزینی مالمگه تا نوتاسون ،-
 کیراک بولسه حاکم اوزینی تا نوب آسون. بوصفت ایسه یامان خلق لاردن -
 حذر قیلگان کشیلار گه گنه میسر بولادور. کیکایوب اوسوب کیککان دخت
 یاخشی میوه قیلماگانی کبی کبر و من من لکدن ففیلت حاصل بولماس. اخلافی
 یاخشی انسانلار اوزلار دیرگی فضل کمالات اثرینی خلاقیغه خوش خلق لک تو وضع
 ایله کورساتورلار. رسول اکرم نبی محترم صلی الله علیه وسلم افند بیزر عبادت نکت
 اخضلی تو وضع دور، دیب بزلا رگه کبر و من من لکنی قاندا ای ذلت و خوار لک
 اولد یغینی بیان قیلشلار. الحاصل کبر و من من لک بلا سیکه گرفتار بولغان
 کشیلار قابو سیرده بولسه بولسون دوچار بجزر و حقارت بولورلار .

تکبر لک قیلور حی عاقل انسان
 وجودک خاک ایرور ای آدمیزاد

عزازل کبر قیلدی بولدی شیطان
 تو وضع پیشه قیل صلکنی قیل یاد

عداوت

عداوت: دیب برادر که خصومت و دشمن لک قیلکنی ایتلور. عداوت: و عدلان
 کت بی حضور قیلادور گان ایگ یامان خلق لاردن اولد یغینی انسان یاخشی
 بلسه ایدی سیج وقت عزیز جانینی الم لک صدا بگه گرفتار قیلماس ایدی. سقاط
 حکیم درمن دشمنم بولغان بر آدم گه عداوت قیلیمین. زیرا که منگ عداوت
 دشمنمک خصوصتینی زیاده قیلادور. من عداوتکه فارشی دوستلک ایله -

مقابلہ قبیلوب خصومت ننگ موردنکہ ایلا ندوروب، دشمن کشیلارنی اوزنگه
 ایل قبیلامن، دیمش، افلاطون حکیم، دلدوگی عداوت بمرده گی زنگه —
 اوخشار، زنگ بمرنگ میگانی کبی عداوت قلبنی عذابگه سالادور، دیمش،
 حضرت محی الدین، خصومت و عداوت دن قوتولماق، بماگه جبر ظلم بولادورگان
 اشدن احتیاط بولمک، دشمن پیدا قبیلادورگان حرکاندن احتراز فیکم ایلم
 بولادور، من بیچکنغه عداوت قیلماقغه لزوم کورما دم بونکه حاضرگه چه من بیچ
 دشمنگه اوچرامادم، دیمش.

الحاصل یامان خلقلارنگ یامانی بولغان عداوت شوندا ی بر یامان —
 صفت دور که بارچه بوزوق اشارنگ توغوب کاتنه بولوب چقادورگان بیچ
 عداوت دور، عداوت ایسه نفسانیت دن پیدا بولور، نفسانیت ایسه —
 فرشته لارنگ استادی اولان عزازل که شیطان الرجم همینی بیچگان
 شاپان احتراز برصفت ذمیه دور، عداوت ایله نفسانیت ایکبسی تربیه نردوگه
 حاصل بولادورگان برعلت جسمانیدور که، بونگ، برنجی علاجی وجدان وانصاف
 اوزره حکیمانہ تدبیر حرکانیمز که باغلبیدور، همه گه آهونی و آیدین دور که —
 عداوت درختی خصومت میوه سینی چقارور، اگر عداوتنی کیسوب، ماشلاب
 اورنگه حیالمت ناوداسی اولانسه و بوسایده محبت و الفت میوه سی —
 نشانه قبیلور، رسول اکرم نبی محترم صلی اللہ علیہ وسلم افندیمز، اللہ تعالیٰ ننگ

سویاگان آدم خصومت و دعویٰ سنده فاتح لک فیلیگان آدم دور، و میشلار.

عداوت قیلیمه دیب حق بزگمه ایندی
مالدن اوتوب آخر جانلار گه بیندی

عداوت بلاسی بز لار نی نیتی
صند لک قیلیمه ک مال و دولت لار کیندی

نیمت

نیمت: دیب سوز پوروتک چاچی کینی ایتلور. نام لک فساد اخلاق دن.

توغولا دورگان یا مان خلق لار ننگ بیریدور. تمام لک نفاق و فساد ننگ اساسی

اولدیعی او چون بو یا مان صفت نی اوز یکه مسلک فیلیگان ک شیرلار خلق نظرده

منافع باد اولنورلار. ایکی مؤمن آر سیده سوز پوروتوب. برینگ بریکه شمن

قیلوب، ایکی اناکه نفاق و عداوت آستلارینی سالوب بریریدن جهاد خانه.

ویران قیلیمکنی ولیده ذره قدر ایمان و انسانیتی بار انسانلار ننگ و جهاندلاری

هملا قبول قیلیمه کیراک بعضی عداوت و حسد چی ک شیرلار بر اوتنگ شائیده

یوق سوزلار نی افترا و هتان قیلوب اول ک شینی قدر و آبروسینی تو لک و اعتبار

دن توشورمک نیستید و هر کیم گه سوزلاب یورورلار. بوندای ک شیرلار ننگ شریعتده

شهادت لاری مقبول ایماسدور. همه اویده ریمه سوزلار نی حقیقتی بلنوب قالوب

برادو که قازیگان چوقور لار یکه اوزلاری قیلوب، خلق آر سیده چاچی لک

اسمی ایله باد اولنوب ننگه قدر و اعتبار دن توشوب قالور. قلبی یک و جهلانی

سلامت اولان انسان بو کیمی حیلمه و تزویر دن تلبینی تیار. چونکه بوندای فساد

اخلاقه مبتلا بولگان ارباب نفاق فقط خلق قاشیده ابراس . جناب حق نظرند
 هم سویم سز دور . شام و غیبت هم کشیلا در درخت ایلد بزیکه تو فشان بوناغ
 باش کبی خلق ار سیده اتقاق والفت نک کاو اکینی کو موردب عمومی خلق
 دولت نک یا شماغی او چون لازم بولگان محبت دختینی بو موردور لار
 برادونی یا مانلاک ، بالغان سویلاک ، حقیقتنی بیر کتمک ، مداهنر بولیکلنک
 شرفا حرام بولگان غیبت نی ارتکاب قیلک بولاردور . شخصی غرض یا خود
 منفعت شخصییه سی او چون برکشیدن لیشیکان سوزینی اوز مقصدیگه موافق
 برنیچه توری بمعنالا لیلله بوزوب سویلاک مذور عیب و گناه دور .

حاصل کلام اوز جسیگه یا مانک قیلک ، دیامان سوزلار ایله یاد قیلکنی
 عادت قیلگان کشیلا ردن قاجک و خذرقیلک لازمدور . رسول اکرم -
 نبی محترم صلی الله علیه وسلم افندیز « اصحابدن بیر ی آکینچی سینک
 سوزین کیتور ماسون زیراکه من سزگه صدم سلامت ، قلم راحت اولدغم
 حالده او چلاکنی سویلام » دیشلار . حکمالاردن ، بیری « مال و اشیا -
 او غزتلاریدن کوراق آدملار آرسیدن دوستلک ، الفت محبت نک
 او غزلیدورگان آدملاردن ساقلانک لازم دور » دیش .

بیت

انفاقه دغرا تور ملت نی کارن

چاقچیلار بوزار الفت حصارن

سالور جانغلم لک زمہ مارن
ساچار امت آرا کین نقارن
یوقانگای شان وشوکت امتبارن

چاقچی تل یامان ازدر تلیدن
یامان تل سنگ تلیم پولغانی بخشی
یامان تل صاحبی نک دشمنیدور

غیبت

غیبت: دیب برکشینگ کچیک دکصورینی آرقاسیدن سوزلاکنی ایتلور
غیبت فی سوزلاک حرام اولدغی کبی ایشیمک ہم حرام دور. کشی اوز -
نفسیکه لذت امیدیلر براونک غیبت قیلوب ایتینی چایناک گناه ہم -
انسانیت نامنه یاراشماکان لک یامان اخلاق ذمبہ لارزندور. انسان
باشقہ گناه لارنک نفسینگ لذتی اوچون قیلادور. اما غیبت صاحبی -
لذت اورنیکه اوز باشیکه یا که براشقہ کشینگ باشیکه بر بلا حاضر لیدور.
چونکه سوز باروب غیبت قیلنمش کشینگ قولاغیکه بیتار. غضب قانی
حرکت که کیرار. غیبتچیدن اوج الیک فرصتی فی پایار. شوندا ی قیلوب
غیبت سایه سیده ایکی مسلمان آراسیکه زور دشمن لک نوشار آخری
اولو مکہ چه باروب تیرلور. شول طرفه غیبت دن توغولگان عداوت
چوزولماقده. ماکد بولوب، دشمن لک زورایوب، اوز آرا لاریدہ کی خصم
جنجال لارایله عزیز عمر لارینی اوز دیروب، عمومی خلق قائمہ سی اوچون -
اشلاتا دورخان ملی اشلاردن محروم بولک لاری ایله برابر اہالی نک آسپیدن

اتفاقنک یوقالو ویکه سنب بولور لار .

الحاصل قابسی برکت نک آرسیده برکک کوتار یلوب، اتفاق و عدلوت حکم سورگان بولسه اول قوم نک انقراض دنیا سیکه بوز لاگناکلمنی تاریخ صحیفه لاریدن معلوم دور . رسول اکرم نبی محترم صلی الله علیه وسلم افندیز در غیبت دن ساقلا نکوز، غیبت زنادن هم یاماز اقدور ، دیمشلار .

اگر چرم گنه بولسون دیساک آز	تلکننی ساقله غیبت دن قش یاز
قولاغنه پنجه تیغ غیبت ایشینه	شکایچی کشیکه بولمه دساز

حقارت

حقارت : دیب برکشینک نغیگه ، عفتیکه نیگادور کان بوز لار ایله قدر و عتبارینی نوشورک نیستید یامان معامله قیلکنی ایتلور . علمالار - دینی کتابلارده ، تشبیه زانگناه کیودور ، براونی حقارت قیلک اولوغ گناه لاردن دور دیمشلار . لیکن بزلار نک آرازده خاتون ، فزگه باروشوب بر بریزنی حقارت قیلک عادت حکمیغه کرمشدور . بونک سببی اطلاق منرک ، گناه و ثوابی فرق قیلما نلفینزنگ ثمود سیدور . حقارت تحقیر - قیلنگان کشینک دلیکه اور ناشوب شوندا یامان جراحت لارنی آچور که فرستی غیبت تالوب اوچ وده انتقام . آلمانو پنجه نوزا لیدور . رسول اکرم نبی محترم افندیز ، ایکی آدم بر برینی سوکسه گناهی باشلا چیکه بولور .

مگر قارشو بولگان کشی آرتوق کینسه ہر ایکسی ہم گناہ دہ اور نفاق بولور لار «
 یندہ مؤمن قارنداشینی سوگک فاسق لک، آنلار ایله اوروشمک کفر دور،
 دیشلار بشل خصوصہ میرزا بیدل :

زحرف ناملایم زحمت دلہا مشوبیدل

کہ ہر جا جنس سنگی ہست باشد دشمن مینا

ترجمہ سی

یامان سوزلار ایلان دل لار کہ زحمت سیر یاگیل بیدل

نہر دہ ناشنی جنسی بولسنہ بولعای شیشہ کہ دشمن

دیب . انسا نلار ننگ دینی شیشہ کہ حقارت ویامان سوزلارنی تا شکہ تشبہ
 قیلوب : یامان سوز کشینگ شیشہ کی نازوک دینی پاوچہ ، پارچہ قیلادور
 دیشلار . قریمتہ لک دنیا دور .

مال و دنیا کہ مغرور بولوب ہر کہ کہ حقارت کوز ایله فاراگان کشیلار تزکنہ
 اوزلار ہم خوار ، وحقارتکہ دوچار بولور لار . حقارت وبراونی خوار لامک
 سوزد اش ایله اولد یعنی کبی قلم ویا زوا ایلم ہم بولادور . بعضی ادب و تریبہ
 دن محروم محرور و شاعر لار بولادور کہ دل لار یکہ کیلگان نرسہ لارنی قایتار باسدا
 اخلاق و ادینی رعایہ قیلما سدن ، خلق دن ابا قیلما سدن بچہ و جوان لار .
 بنائیکہ مؤنخ می ؟ یا کہ بر مؤمن برادر لارینگ حقیقہ ہجو و استہزای ؟ یا زوب

مطبوعات و ادبیات دنیا سینی اپلاس و مٹوٹ قیلمک ایلمہ برا برا اوز لاریگم
 ہم صحبت بولادورگان یا شلارنک اخلاقینی بوزولما غیگه سبب -
 ونمونه بولور لار .

کوب اوتورمه یا ماننی صحبت تیده	پاک بولساگ سینی قیلور اپلاس
کور بچوک آفتاب روشنندور	خیره قیلسه بولوط کورد بولماس

جِبانَت

جِبانَت: دیب قور قاق دیور کسنز کننی ایتلور . قور قاق کشیلار دهم و خیالات
 اسیری بولوب بر شنی اشلا ما کغه جسات قیلما سلا . قور قاقک ایک
 یامان خلق لارنک بیر دور . چونکه قور قاق کشیلارنک سوز و وعده لاریگه
 اشانوب بولما گانی کبی یول و سفرده هم همراه بولمک خطا دور . زیرا که یور کسنز
 کشیلارده صبر و ثبات ، جرئت و متانت کبی یخشنی صفت لار بولمیدور .
 قور قاق کننی باشنی تربیه سنز لک اولدینی کبی آخری اولوم دور . بردن -
 بر نرسه دن قور قوب بوره گی یار یلوب اولوب قالگان قور قاق لار هم -
 بولادور . شول خصوصگه نر تور کستانلی لار بیج اهمیت بیردایمیز . بالالار یخیز
 نی یخشنی تربیه قیلما یمیز . انه آلا بوجی کیلواندی . دیب قور قاق دیور کسنز
 قیلوب اوستور افر . شونک او چون بزلارنک بالالار یمیز بیج نرسه گه جسات
 قیلالمیدورگان کبچ بولسه او بدن ایشیکغه چقالمیدورگان ، حتی اوزینی

سایہ سیدن قر قادیان یورکسٹریولوب امدادور۔ بولارکشی بولکماندہ ہم فائدہ
 لک ہشلارنی اشلاودن محروم بولوب فقیر و محتاجلکدہ قالور۔ لار۔ بس قر قاق
 لک سایہ سیدہ اوزلار بیکہ یکش بولماگان یورکسٹریولوب۔ دین و ملتکہ بو سے
 بولالما سلک لازمی طبعی دور۔

رسول اکرم نبی محترم صلی اللہ علیہ وسلم افندیغز «دنیا لاریغز وروب آہ
 واہ چیکد وروب فانیغز کہ سالادورگان بخیل لک کبی، پورہ گی یاریلور درہ جہ
 دہ تور قاق لک کبی ایر کشیدہ بولگان صفت لاسنگ یامانی یوقدور۔ «تور قاق
 سوداگر مہر زمان فائدہ دن محروم بولور۔ جسارتلی بہادر سوداگر لارنگت دایما رزقی
 آرتار» دیشلار۔

حسد

حسد: دیب، براد مگہ جناب حق طرفدن بیر لگان نعمت و دولت نگت
 و الینی نیلامکنی ایتلور۔ غیبت، بہتان، سؤظن کبی یامان خلقلار
 سندن توغولور۔

حسد: اخلاق ذمیمہ لارنگت ایک ضرر لکیدور جناب حق قرآن
 رکیدہ «وَمِنْ شَرِّ مَا بَدَأَ إِذْ أَحْسَدَ» دیب حاسدنگ مشرندن اوزیکہ سفماقی
 مرا تیشدور۔

حکمالا حسدنگ آتشکد اوخشا تمشلار۔ آتش اوزین اوزی

یا نوب کوئل بولگانی کبی حسود لارنگ جسدی حسداونی ایلمہ ایروب
 محو وبر بادبولور دیشلار. حسدنک یا مانغی ننگ سببی اللہ تعالیٰ کہ
 قارشوا عرض اولدیندن دور. زیرا کہ حسودنک رآه! فلا نچی ننگ
 مال و دولتی، عزت و سعادت منده بولسه راحت و صفائی من سورسام
 ایدی، دمنده گی خیالات حریصانه سی جناب حق ننگ اولجاب
 بیگان رزقیکه قناعت سزنی ننگ نشانه سیدور. حالبوکہ جناب حق
 بر نعمتی براوکه عبت و بیکار که احسان قیلمی دور. بونگ سرو مکتبی -
 اوزینک علم ازلی سیگه معلوم شی لاردندور. بنده حسد قیلگانی ایلمہ
 یوق، یاردم قیلگانی ایلمہ بار قیلا سیدور.

الحاصل حسود ایما یأس و حسرت آسیده عمر گذار مانغ قیلور. قانچم
 مل و دنیا که مالک بولسه ینہ حسندن فراغت و راحت بوزنی کورساند
 دنیا دن کیتار.

رسول اکرم نبی محمد صلی اللہ علیہ وسلم افندیز، مؤمن غبطہ
 قیلور منافق ایسه حسد قیلور، دیشلار. غبطہ: دیب بر آدم ننگ
 دو جبه و مالینی زوالینی آرزو قیلما می، کاشکی منہم شوندا می بولسام ایدی،
 آرزو سیده بولاقنی ایتلور. غبطہ ایسه مذموم ایما س مدوح بر صفت
 دور. انسان دنیا ده بخشی اشلا که غبطہ قیلوب اور ناک آلوب اوزنی

سعادت ابدیہ کہ ابر شد و رور. حضرت علیؑ حسدِ حاسد تکِ عداوتند
 کبر و شقاوتند پیدایا و لادورگان اخلاقِ ذمبیہ دور. شوکتِ او چون
 حسود دایما عذابِ روحانی ایکنده یاشار. برکشینگِ سعادتِ مینی
 کورکانِ زمانِ حسدِ آشنگہ یاشار. حاسد کہ موندن فاتحِ جزا بولورمی؟
 دیشلار .

سفاطِ حکیم، حسدِ جی کشی بر آن دبر زمانِ راحت و فراغت بوزینی
 کورماس، دنیا دہ فانیچہ تخت و مصیبت بولسه بارچہ سی اول بیچارہ فی
 اوراب آکشدور، دیش . از ارسطو حکیم، دنیا دہ ہمہ دن حاسد تک
 یوکی آغردور. چونکہ اول بیچارہ بوتون دنیا دہ گی شاد و مسورا آدملار تک
 قایغولارینی اوزا و سنگہ یو کلاب یوریدور، دیش .

رسول اکرم نبی محترم صلی اللہ علیہ وسلم افسند بیزر حسد قیلو چیلار،
 سوز یور و نکو چیلار، غیب دن خبر بیزر کو چیلار منہم آنلار دن ایما من،
 دیشلار .

بیت

کویار حاسد فی دایم جسم جانی	بوتون بولاس حسود تک پارچہ نانی
حسد نار پلہ یا نگای استخوانی	حسد جی خواه فقیر اولسون دیا بای
چقار تندن عزیز روح روانی	آچردایم کو یوب محسودہ حاسد

کِذِب

کِذِب: دِیب یا لغان سوزنی ایتلور. یا لغابجی کشیلارنی کذاب دیلور.
 پیغمبر عز «الکذاب لابلایمینی» یا لغابجی سنی امتدن ایماس دیشلار.
 جناب حق قرآن کریمده «کذبنی ایمانی بوقی کشیلار سوبلار لاز» دیمشده ور.
 حاقل و دیانت لک کشیلار که یا لغان سوزلار دن تیلارنی ساقلامک ایلمه یازیر
 اولاد لارنی یا لغانکه عادت قیلدور ماسدن تریمه قیلیمک لاری ایلمه مقصد
 وظیفه انسانیه لار پدور.

بعضی اوغور لیک که عادت قیلخان اوغور لار بولور ایتمش که بره او نیک
 مالی نیک اوغور لار ماقعه قادیولما سملار اوز مال لاری نیک اوغور لار ایتمش لار.
 شو نیکه او خدایاش باشلکدن یا لغانکه خوی قیلکدن و یا لغاندن لذت
 آلکان کشیلار بر اونی آلداک گناه گیننی بیلنه لاریم «ترک عادت امر
 محال» مغه منجه تیلارنی یا لغان نیالما سملار. بعضی وقت لارده اوز عالمه
 لارینی هم ویران و پریشان قیلکدن تارنما سملار. هیچ یولما ستمام لک
 و ما هسه لول لار یکله ایکی مؤمن مارا سیکه نفاق و عیادت سالیب حتی
 یوتون بر حاله نیک بوزوشیکه سبب بولور لار. رسول اکرم صلی
 صلی الله علیه وسلم افندیمده یا لغاندن ساقلامنجه چونکه ایمان ایماندن
 بر افکدور دیمش لار. پیغمبر عز قولا اوج یرده یا لغان نیک مبلع گیننی بیان

قیلوب .. بری محاربه زمانیده . (کنجی اردو فاقوننی رضا قیلباقده . او چنجی -
ایکی مؤمن آراسینی تونا تکده ، یالغان سویلا و جا نردور ، دیمشلار .

بیت

رذالنده یا شاب چیکغای ندمت	اگر قیلبسه کشی یالغانکه عادت
نیگار بهشیکه چوق سنگ ملامت	خلایق ایچره بولماس و حساباری
بواسی اوزگه بولماس تا قیامت	کک بولسه اگر یالغانجی اسمی -
اگر بولسه سوزی کشف و کرامت	اشاناس ایل یالغانجی تک سوزیکه

نفاق

نفاق: دیب کشینگ آلدیده برخیل آرقا سیدن باشق خیل سوز لانا دور -
گان سوزنی ایلور . موندای سوز لارنی سوز لادجی ایکی یوزله مه کشیلار تک
منافق دییلور . بعضی حیلله کار ، کور تک ، یالغانجی منافقار بولور که -
منفعت شخصیه لاری اوچون سزنی قربان قیلور . آتش و ناکزنی بیجک
اوچون آلد کزده اظهار دوستک و مندار تک قیلوب آرقا نکرذن سیر
واسرار کزنی دشمنلار کزگه ایلنوب ، غیبت و شکایت کزنی قیلوب ، آلاردن
هم اوز نفیکه بر حصه چقارور . موندای منافقار دوستک و اتفاق تک
دشمنی اولد یغندن دنیا ده عزت ، آفرنده رحمت یوزینی کور ماسلار . هر وقت
انسانلار آراسیده توغری سوز تک ، آق کونگل تک بخشی کشیلار اولد یغنی

کسی منافق ایکی بوز لک کشیلارنگ بولشی طبعی دور. شوکت اوچون هر حالده عقل و تجسس به سایه سپده اجتناب اوزره حرکت قیلک آق ایله قارانی، یاخشی ایله یامانی، دوست ایله دشمن نی آیورک بقلبی پاک خلقی تازه اخلاقی یاخشی کشیلار ایله مننشین بولک، ایکی یوزلامه اخلاق سز حرام حریشنی فرق قیلما بدو رگان منافق لاردن حذر قیلک و هر کانهک لازم دور.

رسول اکرم نبی محترم صلی الله علیه وسلم افند بیزه بر آدم ایکی یوز لک بولسه قیامت کونیده تلی اوندن بولور، ینه «قاییسی کشی — مسلمانلار آراسیگه بدالغ سالسه بزون ایماسدور، دیشلار.

بیت

جهان بولگای محسیم هرلنگ	منافق باد اولنسه اسم پاک
توز الماس ناقیامت بغر پاک	حیا ننگ نچمش و کلفنده بر باد
بیکنکایتا گای صلا ایناک	کزارسن در بدر غریت چکیب ن ا

طمع

طمع: دیب بر اودن بر نرسه امید دار بولکنی ایتلور. اعضا و جوارح لاری سلامت کوچ و قوت لک کشیلار که طمع قیلک حرام، عاجز و ناتوان کوچنر کشیلار که مباح دور. طمع بلا سیکه گرفتار بولگان کشیلارده ناموس

و حیا دیگان بخشی صفت لار بولمیدور. حاضر کی زمانده آرا مزده طمع
 نانی برله قارن تو یوز نادور گان کشیلار کنگ حسابی یوقدور. اگر بولار
 کنگ بریدن « برادر سنی آباغ قوبلگ بوتون تنگ ساع طمع قیلک
 سنگه حرام ایمانی؟ » دیب سوال قیلنسه « قانداغ قیلای آنا بامانی
 کسبی تلنجی لک ایدی هنم طمع آرقا سیدن آوقات قیلور من » دیب
 طمعنی کسب که اسناد بیروب نور لک، نور لک بهمانه لار بیان
 قیلور. شریعتده موندای کشیلار که طمع آرقا سیدن کسب قیلما کلاری
 ممنوع دور .

الحاصل طمع نانی ایله سوبگی قانگان اش و کسب که بو بین قویما
 دنگه سه دیالقا و لک که اور گانگان و عادت قیلگان کشیلار کنگ اوز
 لاریدن بخشی لک امید ای اولما دینی کبی بالالاریدن هم بخشی لک کوب
 بولمیدور .

رسول اکرم نبی محترم صلی الله علیه وسلم افندیز « کشتی قولنده
 بولگان نرسه که قزقمه ! طمع دن ساقلان ! زیرا که طمع اوزی حاضر بر قز
 دور . نماز کشتی ادا قیل ! صوکندن عذر استاگره تغیری کیلادور گان
 استلاردن ساقلان » دیمشلار .

بیت

ایلا رہا انتی خوار و زار طمع	بولما گیل مبتلا دو چار طمع
الآ دور الدن خستبار طمع	یوق قیلوب همت و قناعت فی
قیلا دور کو زنی انتظار طمع	مان منت او چون ایگور بوینک
غیرتک کو بد و مار نار طمع	یوزدن آنکای حیا، و شرمگنی
حائم استک یو تار مار طمع	حرص دُنیا قیلادی تارون دیک

ظلم

ظلم: دیب، براونی جانیکه یا که مالیکه ضرر بیتکو مک فی ایتلور. جناب حق یوتون ییر یوز یزگی انسا نلار فی حقوقده مساوی، برابر قیلوب یار آتمشده منصب و دولتکده کوچ و فوتمک مغرور بولوب، براونک حقیغه تعرض و تجاوز قیلک ظلم دور. کاتنه لک فی عزنی ظلم و تعدیده ایماس، شفقت و مرحمت ده دور. کچیک لکنی لذنی نفرت و قارشولک ده ایماس، صداقت و حرمتده دور. شول خصوصده شیخ سعدی:

بترس از زبردستی روز گلر،	یغم زیر دوستان بخور ز بنیصار
--------------------------	------------------------------

ترجمہ

فوتک لاردن ایگیل خوف پیشه	فوتس لارغین بیب یور همیشه
دیب: کچیکلار فی عزت قیل: کاتنه لار فی حرمت قیل! ماننده گی	

حکمت و عبرت تک شعر بلوغ سینی سوسلا مشلار . دنیا ده مظلوم ننگ آہی
 او کور نرسہ یوقدور . مظلوم ننگ دماسی اجا بنگہ یقین دور . قور نمک
 و مدز قیلک لازم دور . بابالار یغز . پیچاقنی اوزکہ آغرماسہ باشقہ کہ اور
 دیشلار .

برکشی ظلم ننگ یاما نغینی بلک اوچون باشقہ بر آدم طرفیندن اوز نغیک
 قیلنہ چیکا دور گان عذابینی او یلاسه یاما ن فنانکی آچنی معلوم بولادور .
 اونکان زمانلار دہگی حکومت لار ننگ بر پانسی عدالت ایله پایدار
 اولدینی کبی اقتراض و بریادی ہم ظلم ایله پانخت گہ میتوب و اول ظالم
 حکومت لار ننگ ناریخ صحیفہ لار دہہ فقط اسملاری قالگانغی ہمہ ننگ
 معلومی دور .

رسول اکرم نبی محترم صلی اللہ علیہ وسلم افند یغز . اسی بندہ لار
 اللہ دن قورقلز : اللہنی اسی ایله آندا یچا منگہ : بر مؤمن بر مؤمن کہ ظلم
 قیلسه اللہ تعالی قیامت کونیدہ اول آدم دن اوچ آکور . دیشلار .

بیت

عدالت آجیات و ستم ایدور ظلمات
 بو ظلمت محسوس کر نلاگر بوق صہانت نوجا
 خزان زمانی کیلہ کستان بوق اولگانیک

نه بیره حکم سورا ظلم محو اولور برکات

خساره زانه دو نور ظلم ایلمه بلا آبار

یاشارا منزل ویرانه ده بایقوش حشرات

اگر چه شاه و گدا یکیسی آور بر گو

کنن دن اوز که غمه میماس بوئون کوچ و حرکات

اوز کدن عاجسز و کوچسز لاره ستم قیلیمه

کیک نظام ای دور کور ما گای اولوغ درجهت

خدر قیل آهیدن افغانیدن اوز لومک

براه برله سالور باشنگه بوئون معصات

صدافی یاد بول بولما گیل دل آزاری

ایلمن اکهنکه در حیران بطلب قیلوب حاجت

کاتب:

عبدلینان ابن عبدالمجید

برائیکی سوز

بن بوانزنا، جیزانه می بر پنجه معلم برادر لریم ننگ التجاری ایله یازمق و نشر قیلماق
غیرت و جسارت قلمیش ایدیم اکمده ننگ و المنه کینچی طبعنه دد مو فت اولدم.

چونکه تورکستان مکتبلریده اوز شیبو، میزد دیاز یازمیش مکمل «اخلاق»، کاه
ننگ یوق لغی، افراد ملت ننگ شوخدای بر انزگه تشنه و محتاج ایکان لغی اوزم معلم
جمله سندن اولدغی سندن ننگا هم آجق معلوم اولدی.

شوننگه اوجون کوب قنت لر تجر به صو کیدن ادیب محرم «شیخ سعدی»، چو
یازمق نه کر چه آغرایش بولسه هم اوزیمگه مقدس بر د طیفه عد قیلد رق و
کچیلک نه ارادن کومارک نه ناس کوردیم.

و شول مقصدگه مینی هر بر سوز ننگ خیر گیله ایکی، اوج بند شوم یازدیم. و بو یازگان
شوم نه ار اسیده بعضی عرب، فارسی سندر ننگ ترجمه و مضمونه هم کوریلور.

معارف پرور معلم برادر لریم مینی بوا اثر عا خواغم نه التفات سیر فالده در بای، بو خدمت
ناچیز مینی کوزدن کچوردوب دیوندن صوگ هم نیم قلم ایله نشر اولدین چی کتاب لر نی
لطفا میدان تعلیمه قویتم ایله برابر طبیعی ادلان نقصان مینی تشبیه و تشقیه
قیلمک ده همت معارف پرور انز لوسی بنده دن در یغ تو ناسه لر ایدی.

بَشَكَدْ عَبْدِ اللَّهِ أَوْلَادِي

تَخْلَصُ «حِجْرَانُ»

تورکستان معلمی طرفندن مکبلره قبول ایدرگان مکتب
کتابری :

یوزلاب بره طلب

ایلیخ نبیا بهای ۵۰ ۶۰ عَدَدُ اللَّهِ وَأَوْلَايَ نِي

ادبیات ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰

مکتب گستانی ۳ خیر ۵۰ ۶۰

برنجی معلم ۶۰ ۷۰

۲ برنجی معلم ۶۰ ۷۰

تورکی گلستان اوشبوکتاب ۱۲۰ ۱۴۰

علم اخلاق ۵۰ ۶۰ نظم قاری

حساب مدسی ۵۰ ۶۰ عناية الله

تحفة الصبيان ۵۰ ۶۰ عناية الله

تعلیم اول عربی ۴۵ ۵۵ ستم بیگ

تعلیم اول ترکجه ۵۰ ۶۰

بر حساب ۱۲۰ اصوم خالد سعید

آدریش : ایکی تاش کند «مکتب»

تشریح معارف شوکتی